

Kazimierz Krajewski
Jacek Pawłowicz

Agentura WUBP w Warszawie wykorzystywana w 1949 r. przeciwko podziemiu niepodległościowemu

Prezentowany dokument zawierający spis agentury warszawskiego WUBP jest przyczynkiem do obecnej ożywionej dyskusji publicznej na temat działalności resortu bezpieczeństwa, zwłaszcza zaś jego działań skierowanych przeciwko podziemiu niepodległościowemu i dążeniom społeczeństwa do zachowania podmiotowości oraz częściowej przynajmniej niezależności od totalitarnej władzy. Dyskusja ta została w znacznym stopniu zdominowana przez wątki martyrologiczne, dotyczące ofiar komunistycznego aparatu represji. Ofiary te to przede wszystkim osoby będące przedmiotem działań operacyjnych bezpieki, następnie zaś poddane represjom przez aparat władzy państwowej.

Dokument, który przedstawiamy, poświęcony jest głównie ludziom tworzącym sieć agentury resortu bezpieczeństwa (agentom, rezydentom i informatorom), pracującym – jak to nazywano w specyficznym slangu ubeckiego środowiska – „po linii” Wydziału III WUBP w Warszawie i powiatowych UBP województwa warszawskiego. Sporządzony został w marcu 1949 r., po weryfikacji sieci agenturalnej, w wyniku której zrezygnowano z usług wielu „wyeksploatowanych” we wcześniejszym okresie lub z innych względów nieprzydatnych osób. Pokazuje on tę część agentury warszawskiego WUBP i podległych mu „powiatówek”, która używana była przeciwko podziemiu niepodległościowemu. Zestawienie obejmuje łącznie 365 osób (35 agentów, 7 rezydentów i 323 informatorów) i wydaje się ciekawym punktem wyjścia do rozważań na temat bazy społecznej sieci agenturalnej resortu.

Dokument zawiera zwięzłe charakterystyki tych ludzi, którzy z różnych względów podjęli współpracę agenturalną z UBP. Znajdujemy wśród nich licznych żołnierzy podziemia niepodległościowego – AK, WiN, ROAK, NZW i NSZ, zwerbowanych zarówno spośród osób ujawnionych podczas amnestii 1947 r., jak też tych, którzy kontynuowali działalność niepodległościową w okresie poamnestyjnym (są wśród nich m.in. dwaj komendanci powiatów i dowódcy oddziałów partyzanckich NZW, dowódcy batalionu i kompanii konspiracyjnej NZW, dowódcy plutonów i kompanii AK–WiN). Znajdują się w tej grupie działacze ugrupowań politycznych – SN, PPS, PSL, SL, SD, a nawet członkowie PPR/PZPR, jak również pracownicy instytucji i służb państwowych, zarówno przedwojennych, jak i powojennych. Od-

Dokumenty

najdujemy w ich gronie członków rodzin, przyjaciół i znajomych żołnierzy podziemia, członków siatki terenowej, tzw. meliniarzy i ludzi, którzy udzielali okazjonalnej pomocy podziemiu.

Agenci i informatorzy werbowani byli z wykorzystaniem trzech podstawowych technik: poprzez rozmaite odmiany szantażu („na materiałach kompromitujących”), za pieniądze i z pobudek ideowych (czyli „na uczuciach patriotycznych” – przy czym zgodnie z instrukcją pt. „Metody werbunku agentury” chodziło tu o osobliwą formę przywiązania do wartości ojczyźnianych – „patriotyzm proletariacki”). Z publikowanego zestawienia wynika wyraźnie, iż większość osobowych źródeł informacji pozyskano według techniki pierwszej, tj. „na materiałach kompromitujących”. W formule tej mieszczą się bardzo różne przypadki: przede wszystkim zastosowanie szantażu przez pracowników UBP, groźba aresztowania, śledztwa i uwięzienia za wcześniejszą działalność patriotyczną, wreszcie szantaż wobec rodzin potencjalnych współpracowników.

Pracownicy resortu przygotowujący zestawienie zwracali uwagę na cechy osobowościowe charakteryzowanych agentów i wiążący się z nimi sposób wykonywania powierzanych zadań. Brano pod uwagę także dyspozycyjność, wyrobienie w „pracy”, wyrobienie polityczne, motywacje, jakimi kierował się agent w swej „pracy”, a nawet – na ile pozwalały kwalifikacje werbujących – predyspozycje psychiczne. Np. w jednym przypadku stwierdzono, iż młodociany agent rozpracowujący środowisko swoich szkolnych i harcerskich kolegów z gimnazjum w miejscowości Irena wykazuje „zdolności wrodzone po linii jako tajny informator”, a jego marzeniem jest „zostać pracownikiem kontrwywiadu”.

Pracownicy resortu, dobierając kandydatów do werbunku, zwracali uwagę na to, by pozyskane „osobowe źródło informacji” cieszyło się zaufaniem osób rozpracowywanych, a więc kolegów z organizacji podziemnej, sąsiadów, członków rodziny. Wykorzystywano też więzi emocjonalne łączące współpracowników z „figurantami” rozpracowania (np. warto zwrócić uwagę na wykorzystanie jako agentki „Sołki”, narzeczonej dowódcy oddziału NZW, który był – jak określono to w dokumencie – „zaślepiony w miłości” do niej).

W zasadzie wszystkie wątki, o których piszemy tu w związku z agenturą i jej „pracą”, mogą osobom zajmującym się historią najnowszą wydać się oczywiste, jednak dopiero zaprezentowanie ich na konkretnych przykładach tak naprawdę przemawia do wyobraźni. Uzmysławia też ogrom moralnego spustoszenia czynionego podczas „łamania” ludzi pozyskiwanych masowo do sieci agenturalnej. Można powiedzieć, że w ostatecznym rozrachunku oni także byli ofiarami resortu. Mamy tu na myśli głównie tych, których zmuszono do współpracy agenturalnej „na materiałach kompromitujących”, czyli groźbą i szantażem – aż w końcu stali się narzędziem w rękach UBP w rozgrywce przeciwko przeciwnikom politycznym systemu komunistycznego.

Stopień szkodliwości ich działań był bardzo zróżnicowany – znajdziemy wśród nich takich, którzy dosłownie mają krew na rękach (np. dwaj agenci, którzy na zlecenie oficera prowadzącego wykonywali likwidacje doraźne), inni zaś swymi donosami spowodowali rozbięcie oddziałów partyzanckich i śmierć ludzi, którzy mieli do nich zaufanie, przy-

czynili do rozbicia struktur podziemnych, do aresztowań członków konspiracji i ludności cywilnej wspierającej partyzantkę (niekiedy nawet aresztowań masowych). Każdy z blisko czterystu scharakteryzowanych tu współpracowników spowodował poprzez wykonanie zadań z zakresu pracy operacyjnej aresztowania, śledztwa, procesy. Ich działalność implikowała więc niewyobrażalne wręcz tragedie.

Agenci i informatorzy ujawnieni w omawianym dokumencie wykonywali różnorodne zadania. Mamy wśród nich takich, którzy rozpracowywali oddziały partyzanckie i struktury organizacji niepodległościowych, siatkę terenową, osoby udzielające pomocy partyzantce. Inni tropili ukrywających się byłych żołnierzy podziemia, rozpracowywali środowiska kościelne (np. agent penetrujący środowisko zakonu salezjanów) oraz związki koleżeńskie młodzieży szkolnej i harcerskiej.

Wśród współpracowników resortu wyróżnia się grupa agentów i informatorów użyta przez resort przeciwko oddziałom i strukturom podziemia uznanym za szczególnie groźne. Należy zaliczyć do nich agentów „Puszkę” (sierż. Wacław Mówiński „Szczygieł”) i „Mazura” (st. sierż. Henryk Skonieczny „Roman”) oraz „Janka”, „Wrzosa”, „Sońkę”, „Błyskawicę” (N.N.), wykorzystywanych w rozgrywce operacyjnej z XVI (warszawskim) Okręgiem NZW. Wszyscy, niezależnie od tego, kto ich zwerbował, przekazani zostali „na kontakt” szefa, zastępcy szefa i naczelnika Wydziału III WUBP w Warszawie. Trzej pierwsi z wymienionych pracowali jako agenci wewnętrzni, pełniąc odpowiedzialne funkcje organizacyjne w szeregach wspomnianej struktury niepodległościowej. Dzięki ich „pracy” resort zadał podziemiu poważne ciosy (zlikwidowano dwie komendy powiatów NZW i rozbito tamtejszą organizację terenową, zlikwidowano jeden z oddziałów partyzanckich, przejęto kilka magazynów broni, aresztowano kilkudziesięciu ludzi).

Zwraca uwagę okoliczność, iż WUBP zaczął zlecać swoim agentom użytym w grze z XVI Okręgiem NZW działania wykraczające nawet poza ramy ówczesnego prawa obowiązującego w komunistycznej Polsce. Mianowicie agenci „Puszka” i „Mazur” w styczniu 1949 r. zamordowali swych podkomendnych – Józefa Chareckiego „Sna” i Aleksandra Niewiadomskiego „Sarnę”. Gdy okazało się, iż pomimo rozbicia ośrodka dowódczego (co stało się możliwe dzięki pracy niewymienionego w dokumencie informatora „Zadroźnego”) Komenda Okręgu została odtworzona, a podległe jej powiaty zreorganizowane, WUBP postanowił wykorzystać i „pogłębić” doświadczenia z prowadzonej wcześniej rozgrywki. Spośród pozyskanej nowej agentury wybrano kilka osób (w tym dwóch dowódców patroli partyzanckich NZW) i sformowano z nich prowokacyjną grupę o kryptonimie „V Kolumna”. Grupa pracowała „na kontakcie” naczelnika Wydziału III WUBP kpt. Tadeusza Kwiatkowskiego, a nadzorowana była bezpośrednio przez ppłk. Bolesława Trochimowicza. Efektem pracy agentów wewnętrznych było zamordowanie wielu osób pełniących funkcje dowódcze w XVI Okręgu NZW, w tym w sierpniu 1949 r. komendanta Okręgu chor. Witolda Boruckiego „Babinicza” i komendanta jednego z powiatów st. sierż. Stanisława Suchołbiaka „Szarego”.

Zaskakujący jest finał historii „V Kolumny”. Została ona w całości zlikwidowana przez swych mocodawców. Czy powodem tej kolejnej zbrodni warszawskiego WUBP była chęć zatarcia śladów po wykonanych „brudnych robotach”, czy też

wykorzystywanie „V Kolumny” do innych celów niż praca operacyjna (np. „prywatne” roboty zlecane przez resort) – nie wiadomo. Natomiast w stosunku do agentów wewnętrznych – Wacława Mówińskiego „Szczygła” (agent „Puszka”) i Henryka Skoniecznego „Romana” (agent „Mazur”) – resort okazał się łaskawszy, mimo że ich także obciążały działania pozaprawne, z morderstwami włącznie. Wyjechali na inne tereny, gdzie wykorzystywano ich do pracy agenturalnej w nowych środowiskach. Agent „Janek”, który 2 marca 1949 r. „wystawił” do likwidacji oddział partyzancki NZW dowodzony przez st. sierż. Edmunda Dobrzyńskiego „Orzyca” (siedmiu zabitych, jeden ciężko ranny – ujęty przez bezpiekę), użyty do dalszego rozpracowywania NZW, został jeszcze w marcu 1949 r. zdemaskowany i zlikwidowany przez st. sierż. Mieczysława Dziemieszkiewicza „Roja”.

Dokument pokazuje też agenturę użytą do rozpracowywania innych poamnestyjnych „najgroźniejszych” jednostek podziemia niepodległościowego: ostatnich pododdziałów partyzanckiej 6. Brygady Wileńskiej dowodzonej przez kpt. Władysława Łukasiuka „Młota”, struktur poakowskiego Obwodu „Jezioro” (Sokołów Podlaski) dowodzonych przez ppor. Józefa L. Małczuka „Brzaska”, pozostałości struktur 11. Grupy Operacyjnej NSZ (tzw. XXIII Okręgu NZW) z północnego Mazowsza oraz oddziału braci Jana i Franciszka Kmiołków z powiatów Ostrów Mazowiecka i Pułtusk. W niektórych przypadkach zawarte w nim informacje pozwalają na zidentyfikowanie sprawców tragedii będących spektakularnymi sukcesami WUBP w Warszawie (np. wskazuje agentów, którzy przyczynili się do likwidacji oddziału partyzanckiego 11. Grupy Operacyjnej NSZ dowodzonego przez Malinowskiego „Stryja” i patrolu partyzanckiego XVI Okręgu NZW Stanisława Lewandowskiego „Jastrzębia”).

Chociaż głównymi „bohaterami” dokumentu są tajni współpracownicy resortu, wydobywa on także z głębokiego cienia ludzi zazwyczaj niewidocznych, etatowych pracowników aparatu bezpieczeństwa państwa komunistycznego. To oni, operacyjni oficerowie WUBP i PUBP, budowali monstrialną sieć agenturalną, mającą przenikać każdy obszar życia społecznego, łamali ludzi, zmuszając ich do współpracy agenturalnej, a następnie „prowadzili ich” jako agentów i informatorów, wyznaczali im zadania i rozliczali z ich wykonania. Oni także tworzyli scenariusze kombinacji operacyjnych, rozpracowań agenturalnych, rozgrywek przeciwko różnym podziemnym organizacjom niepodległościowym, środowiskom niezależnym i poszczególnym osobom, na których spoczęło „oko resortu”. To nie agenci, będący jedynie narzędziem resortu, ale właśnie oni byli prawdziwymi kreatorami dramatów, o których zaledwie wspomnieliśmy w tym szkicu.

W tym kontekście należy wymienić przede wszystkim szefa WUBP w Warszawie ppłk. Grzegorza Łanina, jego zastępcę, a wkrótce i następcę – ppłk. Bolesława Trochimowicza, naczelnika Wydziału III WUBP kpt. Tadeusza Kwiatkowskiego, jego zastępcę kpt. Stefana Koca, kierowników Sekcji I i II Wydziału III – por. Zdzisława Zabawę i kpt. Jana Żelazkę.

Dokument ten, choć nie to było intencją jego twórców, pokazuje także metody pracy stosowane przez funkcjonariuszy resortu. W arsenale metod przewijających się na jego kartach znajdziemy rozpracowanie obiektowe, kombinację operacyjną,

pracę agentury wewnętrznej, działalność sieci sygnalizacyjnej, „likwidację doraźną”, a nawet środki niezgodne z i tak bardzo restrykcyjnym systemem prawnym państwa komunistycznego – do morderstwa na zlecenie włącznie.

Nie stawialiśmy sobie za cel personalnej identyfikacji scharakteryzowanej w dokumencie kilkusetosobowej sieci agenturalnej. Czynimy to tylko w przypadku agentów, którzy odegrali znaczącą rolę w spektakularnych działaniach operacyjnych – i tylko wtedy, gdy mamy całkowitą pewność co do ich tożsamości. W większości przypadków, gdy nazwisko agenta lub informatora nie jest nam znane lub identyfikacja tajnego współpracownika budzi wątpliwości, nie rozwiązujemy pseudonimu agenturalnego.

Nr 1

1949 marzec 9, Warszawa – Agentura Wydziału III Wojewódzkiego Urzędu Bezpieczeństwa Publicznego w Warszawie oraz referatów III powiatowych urzędów bezpieczeństwa publicznego z terenu województwa warszawskiego

Warszawa, dnia 9 III 1949 r.
Ścisłe tajne

Stan agentury pracującej po linii Wydziału III WUBP w Warszawie oraz referatów III PUBP

Dane liczbowe

A. Ogółem agentury pracującej po linii Wydziału III WUBP: rezydentów – 7, agentów – 35, informatorów – 323, z tego Szefostwo: agentów – 2, informatorów – 1.

Na kontakcie Wydziału III: rezydentów – brak^a, agentów – 6, informatorów – 48.

PUBP Sochaczew: rezydentów – brak, agentów – 1, informatorów – 6.

PUBP Sokołów Podlaski: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 5.

PUBP Garwolin: rezydentów – 1, agentów – 1, informatorów – 25.

PUBP Przasnysz: rezydentów – brak, agentów – 1, informatorów – 21.

PUBP Mińsk Mazowiecki: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 12.

PUBP Płock: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 24.

PUBP Gostynin: rezydentów – 6, agentów – brak, informatorów – 26.

PUBP Węgrów: rezydentów – brak, agentów – 1, informatorów – 7.

PUBP Ciechanów: rezydentów – brak, agentów – 6, informatorów – 6.

PUBP Pułtusk: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 10.

PUBP Ostrołęka: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 13.

PUBP Grójec: rezydentów – brak, agentów – 2, informatorów – 12.

PUBP Ostrów Mazowiecka: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 24.

PUBP Maków Mazowiecki: rezydentów – brak, agentów – 2, informatorów – 13.

PUBP Wołomin: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 14.

PUBP Mława: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 13.

PUBP Siedlce: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 12.

PUBP Płońsk: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 9.

PUBP Grodzisk Mazowiecki: rezydentów – brak, agentów – 2, informatorów – 2.

PUBP Działdowo: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 3.

PUBP Włochy: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 7.

PUBP Sierpc: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 10.

B. Charakterystyki agentury będącej na kontakcie szefa warszawskiego WUBP, z[astęp]cy szefa warszawskiego WUBP, naczelnika Wydziału III, kierowników sekcji i Wydziału III, szefa PUBP, z[astęp]ców szefa PUBP i kier[owników] referatów III PUBP.

^a W tekście oryginalnym brak współpracowników należących do którejś z kategorii znaczony jest pauzą.

Na kontakcie szefa warszawskiego WUBP ppłk. Łanina¹:

1. Ag[ent] „Janek”² – czł[onek] org[anizacji] NZW Okręgu nr 16³. Obecnie członek Okręgu w charakterze sekretarza. Sprawdzony, po jego materiałach zlikwidowano bandę „Orzyca”⁴ i pojedynczych członków.

2. Ag[ent] „Puszką”⁵ – d[owód]ca oddziału bojowego Okręgu nr 16 NZW. Sprawdzony, po jego materiałach zlikwidowano dwa magazyny broni, 25 jednostek, 2 członków oddziału bojowego („Sarna”⁶, „Kłós”⁷). Obecnie rozpracowuje bandę „Ostrego”⁸.

Na kontakcie z[astęp]cy szefa warszawskiego WUBP ppłk. Trochimowicza⁹:

1. Ag[ent] „Młody” – zwerbowany^b na materiałach [potwierdzających] przetrzymywanie w domu bandy, posiada możliwości rozpracowania bandy.

^b W tekście oryginalnym tu i dalej zawerbowany.

¹ Grzegorz Łanin, płk, ur. 24 VI 1906 r. W resorcie bezpieczeństwa od października 1944 r. (jako oficer Warszawskiej Grupy Operacyjnej BP), następnie zastępca kierownika Warszawskiej Grupy Operacyjnej MBP (15 I – 10 VIII 1945), p.o. kierownik Sekcji I Wydziału do Walki z Bandytyzmem MBP i kierownik tej sekcji (do 16 I 1946), zastępca kierownika Wydziału I Departamentu VII MBP, a od 20 VIII 1946 r. naczelnik Wydziału I Departamentu III MBP. Od 12 IV 1948 r. szef WUBP w Warszawie.

² „Janek” (N.N.), zdemaskowany i zlikwidowany przez dowódcę oddziału XVI Okręgu NZW st. sierż. Mieczysława Dziemieszkiewicza „Roją” w marcu 1949 r.

³ XVI (warszawski) Okręg NZW, struktura organizacyjna działająca w latach 1946–1949 na terenie Mazowsza. Obejmowała teren pow. Ostrołęka, Maków Mazowiecki, Ciechanów, Przasnysz oraz część pow. Szczytno, Pisz, Pułtusk, Mława. W okresie, którego dotyczy publikowany dokument, XVI Okręg NZW, dowodzony przez chor. Witolda Boruckiego „Babinicza”, liczył ponad 1000 ludzi w siatce konspiracyjnej i blisko 120 w oddziałach partyzanckich.

⁴ Edmund Dobrzyński, „Orzyc”, „Żubr”, st. sierż., ur. 8 V 1918 r. w Anopolu, pow. Przasnysz. W okresie okupacji niemieckiej żołnierz AK w Obwodzie Przasnysz, dowódca drużyny. W latach 1945–1946 w ROAK, w strukturach podległych ppor. Stanisławowi Rożkowi „Przebojowi” i ppor. Zacheuszowi Nowowiejskiemu „Jeżowi”. W 1946 r. nawiązał kontakt z NZW i przeszedł do tej organizacji. W latach 1947–1949 komendant Powiatu „Płomień II” i zarazem dowódca oddziału partyzanckiego. Poległ 2 III 1949 r. w Gostkowie, pow. Przasnysz, okrzyknięty w wyniku donosu agenta „Janka” przez grupę operacyjną KBW i UBP.

⁵ Wacław Mówiński, „Szczygieł”, sierż., żołnierz NZW, dowódca patrolu partyzanckiego i zarazem komendant Powiatu „Szczerbin” w XVI Okręgu NZW. Zwerbowany jako współpracownik resortu za pośrednictwem agenta „Wrzosa”.

⁶ Aleksander Niewiadomski, „Sarna”, żołnierz AK i NZW, zastępca komendanta Powiatu NZW „Szczerbin”, zamordowany w styczniu 1949 r. przez agentów „Puszkę” i „Mazura”.

⁷ Józef Charecki, „Kłós”, „Sen”, żołnierz AK i NZW, zamordowany w styczniu 1949 r. przez agentów „Puszkę” i „Mazura”.

⁸ Bronisław Chrzanowski, „Orzeł”, „Łysy”, „Chrzan”, „Ostry”, sierż., ur. 29 XI 1922 r. w Szablakach k. Kolna. W okresie okupacji niemieckiej w szeregach NSZ. W 1945 r. żołnierz patrolu PAS NZW. Od 15 VIII 1946 r. zastępca dowódcy I batalionu konspiracyjnego na terenie pow. Ostrołęka. Po wyjeździe chor. „Roga” od 30 VIII 1947 do 17 X 1948 r. pełnił funkcję komendanta Powiatu „Łużyca-Łuków”. Następnie szef wywiadu Komendy Powiatu „Łuków” i dowódca patrolu partyzanckiego. Awansowany na stopień plutonowego. Poległ w walce z UBP i KBW 13 VII 1949 r.

⁹ Bronisław Trochimowicz, ppłk, ur. 21 IX 1904 r. Członek WKP(b), oficer sowieckich służb specjalnych skierowany do „polskiego” resortu bezpieczeństwa jako „pełniący obowiązki Polaka”, początkowo jako zastępca komendanta resortu BP, od 5 I 1946 r. p.o. kierownik Wydziału Gospodarczego MBP, od 27 VII 1945 r. zastępca kierownika UBP na Okręg Dolny Śląsk, od 5 III 1947 r. zastępca szefa WUBP w Gdańsku, a od 5 IX 1948 r. zastępca szefa WUBP w Warszawie. 17 II 1950 r. objął stanowisko szefa WUBP w Warszawie, 15 X 1954 r. zwolniony ze służby.

Na kontakcie naczelnika Wydziału III kpt. Kwiatkowskiego¹⁰:

1. Ag[ent] „Błyskawica” – członek oddziału bojowego NZW Okręgu nr 16, zwerbowany w 1948 r., kiedy istniał oddział – sprawdzony. Po danych ww. zlikwidowano kilku członków oddziału i siatki oraz zdjęto większą^c ilość broni. Ma możliwości w dalszym ciągu rozpracowywać czł[onków] bandy i organizacji.

2. Ag[ent] „Wrzos”¹¹ – zwerbowany w 1948 r. jako d[owód]ca kom[panii] NZW Okręgu 16. Przez ww. rozpracowano i zlikwidowano kilkunastu czł[onków] siatki. Doprowadził do spotkania z dwoma dowódcami oddziału bojowego. Tkwi w terenie, ma zaufanie w szeregach organizacji, wyrobiony, były współpracownik II Oddziału Straży Pogranicznej. Pracuje wyłącznie za pieniądze.

3. Ag[ent] „Mazur”¹² – d[owód]ca oddziału bojowego NZW z Okręgu 16 (prowadził oddział od 1944 r.). Zwerbowany w 1948 r. Dopomógł do likwidacji „Dęba II”¹³ i członków siatki, oddał trzy magazyny broni (około 30 jednostek). Obecnie kontakt zawieszono.

4. Inf[ormatorka] „Sońka” – narzeczona d[owód]cy oddziału NZW, który zaślepiony jest w miłości do inf[ormatorki] „Sońki”. Zwerbowana w 1949 r. Kontakt z d[owód]cą nawiązała. Na umówionym spotkaniu ma go oddać. Inteligentna, słabo sprawdzona, zapodała skrzynkę kontaktową i melinę d[owód]cy.

5. Inf[ormator] „Bratek” – czł[onek] NZW pod ps. „Basia”, ojciec aresztowany, pracuje za cenę wolności ojca. Ma kontakt z oddziałem, była dwa dni w oddziale, proponowana na przyjęcie do Okręgu. Ostatnio zachorowała. Banda dała jej na leczenie 5 tysięcy złotych.

6. Inf[ormator] „Zdrój” – były d[owód]ca kompanii NZW z Okręgu 15¹⁴ – ujawniony. W dalszym ciągu utrzymuje łączność z bandą. Rozszyfrował bunkry bandy (czekamy na przyjęcie do bunkrów bandy). Sprawdzony. Po materiałach ww. aresztowano kilku czł[onków] org[anizacji] i zdjęto broń.

^c W tekście oryginalnym większość.

¹⁰ Tadeusz Kwiatkowski, kpt., naczelnik Wydziału III WUBP w Warszawie, nadzorował i koordynował najważniejsze rozpracowania agenturalne w woj. warszawskim. Odpowiedzialny za szereg zbrodni popełnionych w trakcie ich realizacji.

¹¹ Ujawniony w czasie amnestii funkcyjny żołnierz XVI Okręgu NZW. Przyczynił się wydatnie do zwerbowania jako agentów terenowych dowódców NZW Wacława Mówińskiego i Henryka Skoniecznego. Współuczestnik realizowanych przez nich działań operacyjnych resortu.

¹² Henryk Skonieczny, „Roman”, „Tata”, sierż., ur. 24 III 1914 r. w Dąbrowach, pow. Ostrołęka. W okresie okupacji niemieckiej żołnierz Kedywu w Obwodzie AK Ostrołęka. Następnie w XVI Okręgu NZW, w 1946 r. jako dowódca patrolu PAS, od czerwca 1947 r. komendant Powiatu „Szczerbin” (Szczytno). 10 IV 1948 r. odwołany z tej funkcji. Zwerbowany do pracy agenturalnej za pośrednictwem agenta „Wrzosa” i swej narzeczonej (również informatorki UB). Odpowiedzialny za śmierć kilku i aresztowanie kilkudziesięciu żołnierzy NZW. W późniejszym okresie mieszkał na Wybrzeżu i wykorzystywany był operacyjnie przez WUBP w Gdańsku.

¹³ Henryk Pyśk, „Dąb II”, żołnierz AK i NZW, w latach 1947–1948 komendant Powiatu „Płomień I” i dowódca oddziału partyzanckiego w XVI Okręgu NZW. Zlokalizowany przez UB w wyniku donosu „Mazura”, poległ w sierpniu 1948 r. we wsi Dąbrowa, pow. Ostrołęka.

¹⁴ XVI (białostocki) Okręg NZW.

Na kontakcie z[astęp]cy naczelnika Wydziału III kpt. Koca¹⁵:

1. Inf[ormator] „Bronisław” – były szef Wydz[iału] Organizacyjnego NZW na pow. Ostrów. Zwerbowany w 1947 r. na materiałach kompr[omitujących], dość inteligentny. Ma perspektywy rozpracowania nowych kontaktów NZW i cieszy się zaufaniem u czł[onków] tej organizacji. Od stycznia 1949 r. dał szereg nowych momentów działalności NZW oraz daje doniesienia po linii Wydz[iału] IV o nadużyciach popełnionych przez aparat administracyjny na terenie, na którym zamieszkuje.

2. Inf[ormator] „Błękit” – zwerbowany w 1948 r. na kompr[omitujących] materiałach, b[yły] czł[onek] SL i Gminnej Rady Narodowej. Utrzymuje kontakty z członkami NZW na pow. Ostrów Mazowiecka i cieszy się ich zaufaniem. Wyksz[tałcenie] cztery oddz[iał]y szkoły powszechnej, sprytny, sprawdzony, daje materiały po wszystkich liniach o treści informacyjnej. Od stycznia 1949 r. dał dwóch współpracowników z okupantem i dane o popełnionych malwersacjach w aparacie administracyjnym.

3. Inf[ormator] „Ogórek” – zwerbowany w 1948 r. na kompr[omitujących] materiałach, posiada wykształcenie średnie, posiadał nielegalnie broń i melinował bandy. Niesprawdzony, daje dane liniowe po wszystkich liniach.

4. Inf[ormator] „Wilk” – zwerbowany w 1948 r. na materiałach kompr[omitujących]. Był członek Pow[iatowego] Zarządu PSL. D[owód]ca plutonu AK. Tkwi wśród byłych członków AK, którzy przeszli do NZW na pow. Ciechanów. Ostatnio z ww. kontakt zerwany.

Na kontakcie kierownika S[ekcji] I por. Zabawy¹⁶:

1. Ag[ent] „Ryszard” – pochodzenie społeczne chłopskie, zam[ieszkały] [d]. Zwerbowany na materiałach kompromitujących, członek siatki bandy Kmiołka Jana, ps. „Mazurek”¹⁷ [d] rozpracowania i likwidacji ww. bandy. Agent posiada dużą dozę inteligencji wrodzonej, jest sprytny, posiada orientację. Ponadto jest zdyscyplinowany, na spotkania przybywa punktualnie. Przez okres swej pracy [d] wyjść na siatkę organizacyjną bandy „Mazurka”. Po doniesieniach jego aresztowano szereg osób, które zostały [d]. Agent obecnie, pomimo że nie ma bezpośredniego kontaktu z bandą „Mazurka”, jednakże ma zadanie nawiązania kontaktu, a także ma dalsze możliwości rozpracowywania siatki organizacyjnej bandy.

^d W tekście oryginalnym fragmenty nieczytelne.

¹⁵ Stefan Koc, kpt., ur. 25 VII 1909 r. W latach 1944–1947 kierownik PUBP w Mińsku Mazowieckim i Ostrołęce. Od I I 1948 zastępca szefa WUBP w Warszawie.

¹⁶ Jan Zabawa, uczestnik spektakularnych operacji warszawskiego WUBP, przeprowadzanych przeciwko podziemiu niepodległościowemu na terenie Mazowsza i Podlasia.

¹⁷ Jan Kmiołek, żołnierz AK w Obwodzie Pułtusk, następnie w szeregach ROAK i WiN. Ujawnił się podczas amnestii 1947 r. Naciskany przez resort, wraz z bratem Franciszkiem ponownie zbiegł do lasu i zorganizował oddział partyzancki, początkowo niezależny, w późniejszym okresie związany NZW (utrzymywał więź z pozostałościami struktur XV (białostockiego) Okręgu NZW, a po ich likwidacji ze st. sierż. Mieczysławem Dziemiszkieviczem „Rojem”, dowódcą oddziału partyzanckiego XVI (warszawskiego) Okręgu NZW, działającego na północnym Mazowszu do 1951 r. Oddział braci Kmiołków został zlikwidowany w 1950 r. w wyniku kombinacji operacyjnej MBP przeprowadzonej z użyciem agenta Edwarda Wasilewskiego „Ramzesa” („Wiernego”).

2. Ag[ent] „Janek” – pochodzenie społeczne robotnicze, z terenem jest zżyty, spędził kilka ostatnich lat na terenie. Wyksz[tałcenie] posiada siedem oddzi[iałów] szk[oły] powszechnej i jedną klasę szkoły [d]. Zwerbowany dnia 6 III [19]49 r. na komp[romitujących] mater[iałach] jako łącznik bandy „Mazurka”, w celu likwidacji przez niego [d] bandy, a także likwidacji siatki organizacyjnej w rejonie działania bandy. Ag[ent] posiada wrodzoną inteligencję, jest b[ardzo] sprytny, przebiegły i szybko się orientuje, w organizacji podziemnej jest od 1942 r. Z członkami bandy „Mazurka” styka się od 1945 r. Perspektywy likwidacji bandy przez ww. są duże, dlatego że agent podczas przesłuchania go przed werbunkiem w zeznaniu był szczerzy, dał wyjście na szereg osób z siatki, poza tym pragnie, żeby po wykonaniu zadań mu powierzonych Państwo zajęło się nim, żeby mógł się uczyć i iść do wojska. TW dostał zadanie skontaktowania się osobiście z Kmiołkiem Janem, ps. „Mazurek”.

Na kontakcie kierownika Sekcji II kpt. Żelazki¹⁸:

1. Inf[ormatorka] „Kazimiera” – zwerbowana w 1948 r. jako łączniczka i kolporterka nieleg[alnej] org[anizacji] SN. Dość inteligentna. Studiuje na uniwersytecie, ma kontakty z czl[onkami] SN Zarządu Powiatowego Radzymin. Daje doniesienia o treści informacyjnej.

2. Inf[ormator] „Mozol” – zwerbowany w 1948 r. jako aktywny członek siatki organizacyjnej NZW. Zamieszkuje na terenie pow. Sierpc. Przy systematycznej pracy poprzez innych członków może dać wyjście na grupę „Derkusa”. Pracuje po zagadnieniu NZW Okręg 23¹⁹.

3. Inf[ormator] Mazur” – zwerbowany w 1948 r. na materiałach kompromitujących. Był członkiem siatki organizacyjnej NZW Okręg 23. Udziela danych informacyjnych. Otrzymał zadanie ustalenia nowej trasy przemarszu bandy „Derkusa”²⁰ i jej^e obecnych baz.

PUBP Sochaczew: rezydentów – brak, agentów – 1, informatorów – 3.

Na kontakcie szefa PUBP Sochaczew²¹: agencji nie posiada.

Na kontakcie z[astępcy] szefa PUBP Sochaczew: agencji nie posiada.

^e W tekście oryginalnym ich.

¹⁸ Jan Żelazko, kpt., kierownik Sekcji I WUBP w Warszawie, w późniejszym okresie uczestnik rozgrywki operacyjnej przeciwko oddziałom kpt. Kazimierza Kamińskiego „Huzara”.

¹⁹ Struktura konspiracyjna określana jako XXIII Okręg NZW znana jest też jako 11. Grupa Operacyjna NSZ. Obejmowała teren pow. Sierpc, Lipno, Rypin, Płock, Płońsk, częściowo pow. Mława, Działdowo i Włocławek (J. Pawłowicz, *Ostatni leśni zachodniego Mazowsza. XXIII Okręg NZW – 11. Grupa Operacyjna NSZ* [w:] *Ostatni leśni 1948–1953*, Warszawa 2003).

²⁰ Stanisław Derkus, „Śmiały”, żołnierz AK, ROAK i NZW, zastępca dowódcy w oddziale Wiktora Stryjewskiego „Cacki” (ROAK, NZW – 11. Grupa Operacyjna NSZ), następnie dowódca pododdziału partyzanckiego w tej jednostce. Ujęty 10 V 1949 r. we wsi Kondrajec Pański, pow. Sierpc, w wyniku donosu agenta o pseudonimie „Mazur”, został skazany na karę śmierci i stracony 20 IX 1951 r.

²¹ P.o. szefem PUBP Sochaczew był od marca 1949 r. Tadeusz Urbański, wcześniej funkcję szefa tej jednostki pełnił Stefan Gołębiwski.

Na kontakcie st[arszego] ref[erenta] Referatu III PUBP Sochaczew:

1. Agent „Świerk” – zwerbowany w 1948 r. na kompr[omitujących] materiałach, przynależny do nielegalnej organizacji WiN, wykształcenie szkoła powszechna, pracuje w sprawie agenturalnego sprawdzenia krypt. „P-28” – założona na nielegalną organizację WiN. Podawane materiały są cenne, na spotkania stawia się punktualnie.

2. Informator „Ruszczyc” – zwerbowany w 1947 r. na kompr[omitujących] materiałach, wykształcenie szkoła powszechna, pracownik w Państwowej Fabryce w Chodakowie, pracuje po linii Sekcji I Wydz[iału] III, na spotkania stawia się punktualnie.

3. Informator „X-1” – zwerbowany w 1947 r. na kompr[omitujących] materiałach, wykształcenie średnie, pracuje w sprawie obserwacyjnej na byłych członków SN.

4. Informator „V-1” – zwerbowany w 1947 r., na kompr[omitujących] materiałach, wykształcenie trzy klasy gimnazjum, na spotkania stawia się punktualnie, materiały udziela mniej ważne.

PUBP Sokołów Podlaski: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 3.

Na kontakcie szefa PUBP Sokołów Pod[laski]²²:

1. Informator „Kukułka”, pracuje po linii bandy „Młota”²³, ostatnio z poleconych mu zadań wywiązał się dobrze, nadal jest nastawiony w celu przemarszów bandy „Młota”.

Na kontakcie z[astęp]cy szefa PUBP Sokołów Pod[laski]²⁴:

1. Informator „Stodoła”, jest pochodzenia robotniczo-chłopskiego, były czł[onek] AK, sprzyjał obecnemu podziemi, zna dokładnie bandyckie podziemie, z którym się często spotykał, podstawiony pod „Brzaska”²⁵ i resztki bandy.

²² Funkcję tę pełnił Zdzisław Górnicki.

²³ Władysław Łukasiuk, „Młot” (właśc. „Młot II”), kpt., ur. 1906 r. w Tokarach, pow. Siedlce. Od lutego 1940 r. w konspiracji ZWZ-AK (Obwód Siedlce), początkowo jako dowódca drużyny w Mężeninie n. Bugiem. Po tzw. wyzwoleniu, zagrożony aresztowaniem, zorganizował lokalny patrol samoobrony, z którym zimą 1945 r. podporządkował się Komendzie Obwodu AKO Bielsk Podlaski. Następnie dowódca plutonu w oddziale AKO Teodora Śmiałowskiego „Szumnego”. Awansowany na stopień podporucznika czasu wojny i odznaczony Krzyżem Walecznych. W sierpniu 1945 r. podporządkował się dowódcy 5. Brygady Wileńskiej AK. W latach 1946–1949 w 6. Wileńskiej Brygadzie AK podlegającej eksterytorialnemu Wileńskiemu Okręgowi AK, początkowo jako zastępca, a od października 1946 r. jako dowódca tej jednostki. Kontynuował działalność po amnestii 1947 r., podporządkowując sobie pozostałości struktur WiN w kilku powiatach Podlasia. Najbardziej popularny dowódca partyzantki antykomunistycznej na Podlasiu. Poległ 27 VI 1949 r. z ręki swego podkomendnego w wyniku nieporozumienia.

²⁴ Funkcję tę pełnił Czesław Stępień.

²⁵ Józef L. Małczuk, „Brzask”, ur. 31 VII 1915 r. w Wyrozębach, pow. Sokołów Podlaski. W okresie okupacji organizator i komendant Placówki ZWZ-AK w Wyrozębach. Od zimy 1944 r. ukrywał się, pozostając na „nielegalnej stopie”. Wiosną 1945 r. aresztowany przez UB, odbity w przez kolegów z konspiracji w akcji pod Mołomotkami. W 1945 r. okresowo w oddziale Franciszka Mazurczaka „Dziadka”, następnie w poakowskich strukturach Obwodu Sokołów Podlaski. Jesienią 1946 r. podporządkował pozostałości organizacji poakowskiej z tego terenu kpt. Władysławowi Łukasiukowi „Młotowi” – jako Obwód „Jezioro”. Po śmierci kpt. „Młota” podporządkował się kpt. Kazimierzowi Kamińskiemu „Huzarowi”. Był czołową postacią poakowskiej konspiracji w pow. sokołowskim. Poległ 7 IV 1950 r. w walce z KBW

Na kontakcie Referatu III PUBP Sokół Pod[łaski]:

1. Informator „Pierścionek”, pochodzenie społeczne chłopskie, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], zwerbowany na materiałach kompromitujących, z powierzonych mu zadań nie wywiązuje się należycie, na spotkania nie stawia się punktualnie, obecnie podstawiony jest w środowisko ujawnionych i nieujawnionych członków nielegalnego podziemia.

PUBP Garwolin: rezydentów – 1, agentów – 1, informatorów – 21.

Na kontakcie szefa PUBP Garwolin²⁶:

1. Informator „Mały”, uczeń drugiej klasy liceum w Irenie – czł[onek] ZHP, syn rzemieślnika, bezpartyjny, dość dobrze wyrobiony politycznie, ujawniony członek WiN, przebywa we wrogim środowisku uczniów Kom[andy] Hufca ZHP, na spotkania przychodzi punktualnie, informacje daje prawdziwe. Na podstawie jego meldunku zabrano broń i aresztowano uczniów gimnazjum. Ww. ma pewne zdolności wrodzone po linii jako t[ajny] i[nformator] organów bezp[ieczeństwa]. Pragnieniem jego – jak mówi – [jest] zostać pracownikiem kontrwywiadu.

2. Informator „Stary-Młodzik”, syn średni[oroln]ego rolnika, uczeń czwartej klasy gimnazjum mechanicznego, politycznie dobrze wyrobiony, zwerbowany na [tej] podstawie, że w 1945 r. posiadał broń, pistolet, i sprzedał [ją] swemu koledze, nie zdając jej do władz bezpieczeństwa. Ww. przebywa we wrogim środowisku uczniów, o których ma możliwość udzielić informacji.

3. Informator „Chudy”, syn średniego rolnika, politycznie dobrze wyrobiony, bezpartyjny, ujawniony czł[onek] WiN, kuzyn słynnego bandyty „Jastrzębia”²⁷. Tajny informator „Chudy” cieszy się zaufaniem wśród ujawnionych członków WiN, zwerbowany za pieniądze. Ww. ma możliwości informowania Urzędu Bezpieczeństwa o zamierzeniach działalności ujawnionych członków WiN.

4. Informator „Zawieja”, pracownik umysłowy, b[yły] czł[onek] PPR, obecnie wykluczony, b[yły] czł[onek] WiN, na podstawie amnestii zwolniony. Ww. do współpracy przystąpił dobrowolnie i pracuje po linii ujawnienia zamiarów działalności wykluczonych z partii ujawnionych członków WiN, gdyż w tych środowiskach przebywa i ma wśród nich zaufanie. Udziela informacje prawdziwe.

Na kontakcie z[astęp]cy szefa PUBP Garwolin²⁸:

1. Informator „Dąb”, lat 28, wykształcenie cztery klasy gimnazjum – inteligentny, bezpartyjny, zawód handlarz, zwerbowany do współpracy na materiałach kompromitujących dnia 5 II 1948 r. Zadaniem jego jest wykrywanie siatki bandy „Orlika”²⁹ na

pod Toczyskami Podbornymi, pow. Sokółów Podlaski, osaczony w wyniku donosu agenta warszawskiego WUBP Czesława Białowasa „Małachowskiego” („Michała”).

^f W tekście oryginalnym tu i dalej uczni.

²⁶ Funkcję p.o. szefa PUBP Garwolin pełnił w tym czasie Mieczysław Tekliński.

²⁷ Nie wiadomo, o którego dowódcę partyzanckiego o tym pseudonimie chodzi w dokumencie.

²⁸ Funkcję tę pełnił Teodor Wasilewski.

²⁹ Marian Bernaciak, „Dymek”, „Orlik”, kpt., ur. 17 III 1917 r. w Zalesiu k. Ryk. Żołnierz Lubelskiego Okręgu AK, dowódca oddziału partyzanckiego w zgrupowaniu OP 15. Po tzw. wyzwoleniu w DSZ i WiN jako dowódca zgrupowania partyzanckiego i zastępca inspektora puławskiego WiN ds. bezpieczeństwa. Poległ 23 VI 1946 r. pod Trojanowem w walce z pododdziałem WP (ludowego).

terenie Garwolina, punktualny, z narzuconych mu zadań do obecnej chwili wywiązuje się dobrze. Na razie w konkretnym rozpracowaniu nie tkwi, do chwili obecnej dawał materiały o charakterze ogólnym z otoczenia.

2. Informator „Wrzos”, lat 61, wykształcenie sześć oddz[iałów] szk[oły] rosyjskiej, pochodzenie społeczne chłopskie, przynależność partyjna SL, z zawodu gajowy, zwerbowany do współpracy z powodów ideowych dnia 27 II 1948 r. Nastawiony po linii SL i wykrywania nielegalnego posiadania broni na terenie miejsca jego zamieszkania. Na spotkania przychodzi punktualnie, z powierzonych mu zadań wywiązuje się należycie. Przy jego pomocy zlikwidowano kilka szt[uk] broni myśliwskiej. Na razie w konkretnym rozpracowaniu nie tkwi.

3. Informator „Głuchy”, lat 20, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], bezpartyjny, pochodzenie społeczne chłopskie, z zawodu młynarz. Zwerbowany na kompr[omitujących] materiałach dnia 8 III 1948 r. Nastawiony jest na wykrywanie melin wrogiego elementu tkwiącego na podległym mu terenie. Do obecnej chwili daje wiadomości o charakterze ogólnym. Na spotkania przychodzi punktualnie i z powierzonych mu zadań wywiązuje się należycie. W konkretnym rozpracowaniu na razie nie tkwi.

Na kontakcie Referatu III PUBP Garwolin:

1. Agent „Nurek”, lat 20, wykształcenie mała matura, zwerbowany na materiałach kompromitujących, [oskarżony] o przynależność do nieleg[alnej] org[anizacji] WiN, pochodzenie społeczne robotnicze. Politycznie wyrobiony dobrze. Z powierzonych mu zadań wywiązuje się dobrze, na spotkania przychodzi punktualnie. Obecnie pracuje ^g nad agencyjnym rozpracowaniem ^g pod krypt. „Przybysze”.

2. Informator „Hanka”, lat 24, wykształcenie mała matura, zwerbowany na materiałach kompromitujących – łącznik nielegalnej organizacji WiN, pochodzenie socjalne robotnicze. Z powierzonych mu zadań wywiązuje się dobrze. Doniesienia daje informacyjne, pracuje nad sprawą^h agenturalnego rozpracowania [o kryptonimie] „Węże”.

3. Informator „Dąb”, lat 49, wykształcenie mała matura, zwerbowany z pobudekⁱ ideologicznych, pochodzenie socjalne robotnicze, politycznie wyrobiony dobrze. Z powierzonych zadań wywiązuje się dobrze. Doniesienia udziela cenne.

4. Informator „Lampa”, lat 25, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej]. Zwerbowany z pobudek ideowych, pochodzenie socjalne chłopskie, politycznie średnio wyrobiony. Otrzymane zadania wykonuje dobrze. Doniesienia udziela informacyjne.

5. Informator „Kolano”, lat 25, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], zwerbowany z pobudek ideowych, pochodzenie socjalne robotnicze, politycznie dobrze wyrobiony. Otrzymane zadania wykonuje dość dobrze. Doniesienia daje dość dobre.

^{g-g} W tekście oryginalnym po agencyjnym rozpracowaniu.

^h W tekście oryginalnym po sprawie.

ⁱ W tekście oryginalnym tu i dalej na pobudkach.

Dokumenty

6. Informator „Ras”, lat 20, wykształcenie mała matura, zwerbowany na materiałach kompromitujących, pochodzenie socjalne inteligent, politycznie nie jest dobrze wyrobiony. Powierzone mu zadania wykonuje dobrze. Doniesienia daje informacyjne.

7. Informator „Rogański”, lat 28, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], zwerbowany z pobudek ideowych, pochodzenie socjalne chłopskie, politycznie dobrze wyrobiony, otrzymane zadania wykonuje należycie, na spotkania wyznaczone punktualnie nie przychodzi. Doniesienia daje informacyjne.

8. Rezydent „Jurek”, lat 34, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], zwerbowany z pobudek ideowych, wywodzi się z biednego chłopstwa, politycznie wyrobiony bardzo dobrze, z powierzonych zadań wywiązuje się dobrze, na spotkania stawia się punktualnie. Doniesienia daje informacyjne.

Na kontakcie kierownika Referatu III PUBP Garwolin:

1. Informator „Gryf”, lat 49, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], zwerbowany na materiałach kompromitujących, przynależność do AK, politycznie wyrobiony dobrze, pochodzenie socjalne robotnicze, z powierzonych zadań wywiązuje się dobrze. Doniesienia udziela informacyjne.

2. Informator „Kłos”, lat 48, wykształcenie cztery oddz[iały] szk[oły] powsz[ecznej], pochodzenie socjalne chłopskie, politycznie słabo wyrobiony, doniesienia daje informacyjne.

3. Informator „Zapałka”, lat 37, wykształcenie trzy oddz[iały] szk[oły] powsz[ecznej], zwerbowany na kompr[omitujących] materiałach – nielegalne posiadanie broni, politycznie wyrobiony dobrze, pochodzenie socjalne robotnicze, z powierzonych mu zadań wywiązuje się dobrze, dotychczas doniesienia udzielał informacyjne.

4. Informator „Lis”, lat 35, wykształcenie cztery oddz[iały] szk[oły] powsz[ecznej], pochodzenie socjalne robotnicze, politycznie uświadomiony słabo, zwerbowany na materiałach kompromitujących. Z otrzymanych zadań wywiązuje się dobrze, doniesienia daje informacyjne.

5. Informator „Odyseusz”, lat 20, wykształcenie cztery oddz[iały] szk[oły] powsz[ecznej], pochodzenie socjalne robotnicze, politycznie uświadomiony słabo, zwerbowany na materiałach kompromitujących. Otrzymane zadania wykonuje dobrze, na spotkania stawia się punktualnie, dotychczas doniesienia udzielał informacyjne.

6. Informator „Stary”, lat 38, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], pochodzenie socjalne chłopskie, politycznie uświadomiony słabo, zwerbowany z pobudek ideowych. Otrzymane zadania wykonuje dobrze, na spotkania stawia się punktualnie, dotychczas doniesienia udzielał informacyjne.

7. Informator „Szczery”, lat 24, wykształcenie sześć oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], pochodzenie społeczne robotnicze, politycznie uświadomiony dobrze, zwerbowany w 1948 r. z pobudek ideowych. Otrzymane zadania wykonuje sumiennie, na spotkania przychodzi punktualnie, doniesienia daje informacyjne.

PUBP Przasnysz: rezydentów – brak, agentów – 1, informatorów – 9.

Na kontakcie szefa PUBP Przasnysz³⁰:

1. Agent „Witold”, wykształcenie dwie klasy gimnazjum, pochodzenie społeczne chłopskie, zwerbowany na materiałach kompromitujących (miał kontakt z bandą „Orzyca”), udzielał materiały cenne, które kilkakrotnie były realizowane, na spotkania przychodzi punktualnie, z powierzonych zadań dobrze się wywiązuje. Obecnie ma szerokie możliwości do zlikwidowania bandy „Roja”³¹ i „Tygrysa”³², ponieważ utrzymuje bezpośredni kontakt z nimi, jak również miał możliwość wejścia do oddziału. Jednakowoż usposobienie i choroba nerwowa ww. nie pozwoliła przebywać [mu] wewnątrz bandy i na tym punkcie ma pewne niedociągnięcia, pomimo choroby agent przebywa nadal na kontakcie PUBP Przasnysz, natomiast obecnie wycofany jest celowo na teren wojew[ództwa] olsztyńskiego.

Na kontakcie z[astęp]cy szefa PUBP Przasnysz: agencji nie posiada.

Na kontakcie st[arszego] ref[erenta] przy kierownictwie PUBP Przasnysz:

1. Informator „Kruk”, pochodzenie społeczne inteligent, zwerbowany w 1946 r. na podstawie materiałów kompromitujących, podejrzany o przynależność do podziemnej organizacji NSZ, od czasu zwerbowania pracuje wyłącznie po linii bandytyzmu, z powierzonych mu zadań wywiązuje się dobrze. Na spotkania stawia się punktualnie. Jednakże słabą cechą charakteru ww. jest pijaństwo, politycznie dobrze wyrobiony. Obecnie pracuje jako informator sygnalizacyjny.

2. Informator „Ogień”, pochodzenie społeczne chłopskie, wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], politycznie dobrze wyrobiony, zwerbowany w 1948 r. na materiałach kompromitujących (melina bandy „Dęba”³³), ponieważ ban-

^j W tekście oryginalnym w wewnątrz.

³⁰ Funkcję p.o. szefa PUBP w Przasnyszu pełnił w tym czasie Eugeniusz Głowacki.

³¹ Mieczysław Dziemieszkiewicz, „Rój”, st. sierż., ur. 28 I 1925 r. w Zagrobach, pow. Łomża. Żołnierz NSZ i NZW, początkowo w oddziale partyzanckim dowodzonym przez ppor. Mariana Kraśniewskiego „Burzę”, gdzie dowodził drużyną. W 1945 r. odznaczony Krzyżem Walecznych. Od wiosny 1947 r. był komendantem Powiatu „Ciężki–Wisła”, obejmującego pow. Ciechanów oraz część pow. Płońsk i Mława, i zarazem dowódcą oddziału partyzanckiego operującego na tym terenie. Po rozbiciu latem 1949 r. Komendy XVI Okręgu NZW dowodzonej przez chor. Witolda Boruckiego „Babinicza” utrzymał się w terenie, dowodząc oddziałem podzielnym na trzy samodzielnie operujące patroli partyzanckie Na przełomie 1949 i 1950 r. podjął próbę odbudowania struktur XVI Okręgu NZW. Poległ 14 IV 1951 r. w walce z grupą operacyjną UBP i KBW w Szyszkach, pow. Przasnysz.

³² Ildefons Żbikowski, „Tygrys”, sierż., ur. W 1925 r. we wsi Bartoły, pow. Ciechanów. Od 1944 r. należał do NSZ, następnie w NZW. W 1946 r. rozpoczął naukę w Gimnazjum Mechanicznym w Działdowie. W lecie 1947 r. nawiązał kontakt z oddziałem Mieczysława Dziemieszkiewicza „Roja”, do którego wstąpił 17 IX 1947 r. Początkowo służył jako zbrojmistrz grupy, stopniowo awansowany, w 1948 r. otrzymał funkcję dowódcy jednego z patroli wchodzących w skład oddziału. Uczestnik wielu akcji bojowych. Poległ 23 VI 1950 r. w walce z grupą operacyjną UBP i KBW we wsi Osyski, pow. Ciechanów.

³³ Witold Borucki, „Dąb”, „Babinicz”, chor., ur. 3 XI 1924 r. w Rawach, pow. Maków Mazowiecki. Podczas okupacji niemieckiej był żołnierzem AK. Zmobilizowany do wojska, jesienią 1945 r. zdezerterował ze szkoły oficerskiej we Wrocławiu i wstąpił do NZW. Dowódca patrolu partyzanckiego, a od lipca 1947 r. także komendant Powiatu „Mściciel”, obejmującego część

da „Dęba” została częściowo zlikwidowana, a część członków pozostała, i na tej podstawie ww. informator został zwerbowany w celu wykrycia ich miejsca pobytu i w trakcie pracy udzielił dokładnych informacji, gdzie dwóch czł[onków] tejże bandy PUBP Przasnysz zlikwidował, przy tym zdobyto broń. Poza tym informator „Ogień” podał kilka danych o ruchach bandy „Mrówki”³⁴, wskazując^k ich współpracowników. Informator „Ogień” ze swej pracy wywiązuje się bardzo dobrze, na spotkania stawia się punktualnie. Pozostając niezdekonspirowanym^l i będącym jeszcze do tej pory na kontakcie z członkiem organizacji NZW, przy boku którego to chodzi jeszcze dwóch – ma możliwość osiągnięcia dalszego materiału do opracowania ww.

3. Informator „Jagoda”, pochodzenie społeczne chłopskie, wykształcenie cztery oddz[iał] szk[oły] powsz[ecznej], politycznie dobrze wyrobiony, zwerbowany na materiałach kompromitujących, ww. pracował na terenie Karwacz, gdzie^m jako aktywny członek cieszył się dobrym zaufaniem u swych bandytów, nawiązywał kontakty z bratem „Orzyca”, przez którego to miał wejść do organizacji NZW. Z prac wywiązuje się dobrze, na spotkania stawia się punktualnie.

Na kontakcie Referatu III PUBP Przasnysz:

1. Informator „Mały”, pochodzenie społeczne robotnicze, zwerbowany w styczniu 1948 r. na materiałach kompromitujących (kontaktował się z bandą „Dęba”), jak również brat jego występował pod ps. „Chytry”. Z pracy swej wywiązywał się dobrze, informując o siatce bandy „Dęba”, w spotkaniach jest obowiązkowy i punktualny. Informator „Mały” obecnie pracuje jako nauczyciel na gm. Baranowo, pow. Przasnysz, który to teren w dalszym ciągu jest nawiedzany przez bandy „Mrówki” i „Dęba”, ⁿjego zaletą jest również toⁿ, że cieszy się dobrym zaufaniem wśród miejscowej ludności, od której to bezpośrednio dostaje materiały. Ww. ^oma wszystkie zalety^o, jakie powinien mieć informator.

2. Informator „Stary”, pochodzenie społeczne chłopskie, wykształcenie sześć oddzi[ałów] szk[oły] powsz[ecznej], politycznie dobrze wyrobiony, w czasie okupacji niemieckiej pracował z desantem rosyjskim, zwerbowany w 1946 r. na podstawie uczuć^p patriotycznych. ^rO przydatności ww. przesądza to, iż mieszka^r w Kolonii Mroczyki na styku gmin Krzynowłoga Mała i Krzynowłoga Wielka, które to było

pow. Maków Mazowiecki i Przasnysz. Spośród terenowych dowódców XVI Okręgu NZW wybitnie wyróżniał się dynamiką działalności. Po rozbiciu Komendy Okręgu sformowanej przez chor. Józefa Kozłowskiego „Lasa” odtworzył w lecie 1948 r. struktury XVI Okręgu NZW i objął nad nimi komendę. Zamordowany 19 VIII 1949 r. przez agentów wewnętrznych z grupy „V Kolumna”, działających na zlecenie naczelnika Wydziału III WUBP w Warszawie.

^k W tekście oryginalnym zapodając.

^l W tekście oryginalnym jako nierozkonspirowanym.

^m W tekście oryginalnym który.

ⁿ⁻ⁿ W tekście oryginalnym oraz to.

^{o-o} W tekście oryginalnym odpowiada wszystkim zaletom.

^p W tekście oryginalnym na uczuciach.

^{r-r} W tekście oryginalnym ww. mieszkając.

³⁴ Eugeniusz Lipiński, „Mrówka”, żołnierz AK, a po tzw. wyzwoleniu – NZW, st. sierż., komendant Powiatu „Wiosna” w XVI Okręgu NZW i dowódca patrolu partyzanckiego. Poległ w walce z grupą operacyjną KBW i UBP 15 X 1949 r.

miejsce przemarszu bandy „Mrówki”, oraz to, iż ww. znał osobiście Lipińskiego Eugeniusza, ps. „Mrówka”. Informator „Stary” w czasie swej pracy wskazał meliny „Mrówki” oraz sympatyków, którzy popierają bandę i są źle ustosunkowani do obecnego ustroju, z których to część zdołano ująć. Informator „Stary”^{s-s} ze swych zadań^s wywiązuje się dobrze, na spotkania stawia się punktualnie.

3. Informator „Las”, pochodzenie chłopskie, zawód felczer, wykształcenie średnie, politycznie dobrze wyrobiony, zwerbowany w 1948 r. na materiałach kompromitujących, tzn. udzielał pomocy członkom bandy „Lasa”³⁵, ponieważ ww. związany był niejednokrotnie z członkami org[anizacji] NZW i którzy przychodzili do niego, mógł informować tut[ejszy] urząd o ich ruchach i działalności. Jako taki, jeżdżąc po terenie, stykał się bezpośrednio z ludnością, od której to mógłby czerpać szerokie wiadomości, gdyż cieszył się dobrym zaufaniem wśród miejscowej ludności. Ww. informator do obecnej chwili nic konkretnego nie przekazał. Postanowiono przekazać ww. informatora dobrze zorientowanemu pracownikowi w celu kontynuowania dalszej z nim pracy.

4. Informator „Szkło”, pochodzenie chłopskie, wykształcenie trzy oddz[iały] szk[oły] powsz[ecznej], z zawodu kowal, politycznie dość dobrze wyrobiony, zwerbowany dnia 15 III 1948 r. na materiałach kompromitujących jako współpracownik bandy „Lasa”. W toku swej pracy ww. częściowo podał skład bojówki „Dęba” oraz ustalił dwóch członków ww. bandy. Obecnie podstawiony jest w celu ustalenia ukrywających się członków z byłej bandy „Lasa”.

5. Informator „Ołówek”, pochodzenie społeczne chłopskie, wykształcenie średnie, z zawodu nauczyciel, politycznie dobrze wyrobiony, zwerbowany 24 II 1949 r. na materiałach kompromitujących, a mianowicie [udowodniono mu] kontakt z bandą „Mrówki”, jako „byłemu członkowi” SN. Ww. zwerbowany został w celu ujawnienia wszystkich członków dawnego SN, z których to niewątpliwie rekrutuje się obecnie wrogie podziemie oraz [dlatego iż] ww. zna osobiście bandę „Mrówki”, która to odwiedzała go. Materiałów na razie nie otrzymano, lecz możliwości ww. informatora są bardzo szerokie, gdyż jako nauczyciel cieszy się dobrym zaufaniem wśród miejscowej ludności i będąc na kontakcie referenta, który wychował go sobie, może będzie otrzymywać cenne materiały.

^{s-s} W tekście oryginalnym w swej pracy.

^t W tekście oryginalnym zapodał.

^{u-u} W tekście oryginalnym były członek.

³⁵ Józef Kozłowski, „Las”, „Vis”, „J. Kawecki”, chor./ppor., ur. 19 III 1910 r. na Łotwie. Od 1940 r. uczestniczył w niepodległościowej konspiracji na terenach okupowanych przez ZSRS, później należał do AK. W końcu 1943 r. został zmobilizowany przez niemiecko-białoruskie władze administracyjne do białoruskiej formacji policyjnej pełniącej zadania ochronne przed partyzantką sowiecką, której pododdział w sile 50 ludzi, kwaterujący w Starej Wilejce, określany był potocznie – ze względu na znaczną ilość Polaków – jako „Legion Polski”. W lipcu 1944 r. podczas odwrotu niemieckiego znalazł się na terenie pow. Ostrołęka. Tam z grupą podkomendnych zbiegł „do lasu”, dołączając do oddziału 5. PU AK ppor. Kazimierza Stefanowskiego „Asa”. Uczestniczył w walkach z Niemcami podczas akcji „Burza”. Jesienią 1945 r. przeszedł do NZW. Pełnił funkcję szefa PAS początkowo Powiatu „Orawa”, później XVI Okręgu NZW. Dowodził wieloma spektakularnymi akcjami przeciwko siłom komunistycznym. 20 V 1947 r. został wybrany przez grupę podoficerów na funkcję komendanta Okręgu. Na nowo zorganizował XVI Okręg NZW. Ujęty przez UB 25 VI 1948 r., skazany przez WSR w Warszawie na karę śmierci, stracony w więzieniu przy ul. Rakowieckiej 12 VIII 1949 r.

6. Informator „Twardy”, pochodzenie społeczne chłopskie, wykształcenie cztery oddz[iały] szk[oły] powsz[ecznej], politycznie dobrze wyrobiony, zwerbowany dnia 29 I 1949 r. na materiałach kompromitujących jako b[yły] członek AK, zajmujący kierownicze stanowisko jako szef zaopatrzenia placówki na gm[inę] Zaręby po[wiat] Przasnysz. Miał pod swym d[owódz]stwem 18 ludzi, a werbowany był w celu rozpracowania danej placówki, gdyż w czasie amnestii ujawnił się jako członek organizacji. Pozostali natomiast są zakonspirowani i do tej pory nie zostali rozszyfrowani. [Podczas] odbytych spotkań ww. inf[ormator] podał melinę ukrywających się dwóch członków, jak również naświetlił sytuację danego terenu. Przychodzi na spotkania punktualnie, wśród ludności miejscowej cieszy się dobrą opinią, jest popularny.

PUBP Mińsk Mazowiecki: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 8.

Na kontakcie szefa PUBP Mińsk Mazowiecki³⁶: agenty nie posiada.

Na kontakcie z[astęp]cy szefa PUBP Mińsk Mazowiecki:

1. Informator „Pomidor”, ukończył^w szkołę powszechną i trzyletnią szkołę rolniczą, aktywny działacz AK, podczas okupacji członek AK – „Wichury”³⁷, dwukrotnie ujawniał się w [latach] 1945–1947. Werbowany na materiałach kompromitujących.

2. Informator „Grot”, posiada średnie wykształcenie, aktywny działacz AK, w czasie okupacji spełniał rolę wywiadowcy, będąc w ww. organizacji, z tego względu ma szczególne zaufanie u^z byłych członków AK, jak i członków SN, werbowany na kompr[omitujących] materiałach.

3. Informator „Malutki”, były członek AK, a następnie ujawniony członek NSZ, wykształcenie szkoła powszechna, przebywał w otoczeniu ujawnionych, którzy mają duże zaufanie do niego jako czynnego członka bandy, ma możliwość skutecznego rozpracowania ujawnionych i nieujawnionych członków podziemnych organizacji, werbowany za pieniądze.

Na kontakcie st[arszego] ref[erenta] Referatu III PUBP Mińsk Mazowiecki:

1. Informator „Wiatr”, ukończył^{aa} cztery oddz[iały] szk[oły] powsz[ecznej], rolnik, bezpartyjny, podczas okupacji należał do AK w stopniu plutonowego, politycznie dobrze rozwinięty, ma możliwości informowania^{ab} nas o dalszych przejawach [aktywności] członków AK, został zwerbowany na podstawie uczuć patriotycznych.

^w W tekście oryginalnym posiada.

^z W tekście oryginalnym do.

^{aa} W tekście oryginalnym posiada.

^{ab} W tekście oryginalnym o informowaniu.

³⁶ Funkcję szefa PUBP w Mińsku Mazowieckim pełnił od marca 1949 r. Stanisław Kozłowski, będący wcześniej zastępcą szefa tej jednostki resortu.

³⁷ Edward Wasilewski, „Wichura”, ppor., dowódca oddziału dywersyjnego w Obwodzie AK Mińsk Mazowiecki, w 1945 r. dowódca oddziału partyzanckiego DSZ, dowódca brawurowej akcji na obóz NKWD w Rembertowie. Pomimo ujawnienia podczas amnestii we wrześniu 1945 r. został aresztowany. Przeszedł roczne śledztwo. Zwerbowany jako agent MBP pod pseudonimami „Ramzes” i „Wierny”, uczestniczył w kombinacjach operacyjnych, w wyniku których zlikwidowano kilka grup partyzanckich. Brał udział w operacji „Sekwana” przeciwko kpt. Kazimierzowi Kamińskiemu „Huzarowi”. Później pracował jako dziennikarz. Zmarł tragicznie.

2. Informator „Zamek”, posiada skończoną szkołę powszechną, podczas okupacji, jak i po wyzwoleniu Polski należał do AK, jak też i do WiN, obecnie rozpracowuje członków AK i ujawnionych członków WiN, na spotkaniach punktualny jest, powierzone zadania wykonuje sumiennie, werbowany na materiałach kompromitujących (współpraca z WiN).

3. Informator „Brzoza”, posiada siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], inteligentny, politycznie dobrze wyrobiony, do 1939 r. należał do SN, a ponieważ tkwi on w środowisku b[yłych] czł[onków] SN i cieszy się wśród nich dobrym zaufaniem, został podstawiony pod rozpracowanie ich. Werbowany na materiałach kompromitujących.

4. Informator „Ołówek”, posiada siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], pochodzenie społeczne rolnik, podczas okupacji należał do AK, a po wyzwoleniu został członkiem WiN, gdzie korzystając z amnestii, ujawnił się, przebywał w środowisku członków SN, został zwerbowany na materiałach kompromitujących, użyty do rozpracowania czł[onków] SN.

5. Informator „Głównia”, posiada siedem oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], rolnik, posiada szerokie znajomości wśród ujawnionych członków WiN, gdzie pod nich jest nastawiony w celu rozpracowania ich.

PUBP Płock: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 14.

Na kontakcie szefa PUBP Płock³⁸:

1. Informator „Handlowiec”, pracownik spółdzielni, b[yły] czł[onek] AK oddziału „Słonego”³⁹, przebywał we wrogim środowisku, cieszy się bezwzględny zaufaniem, ma możliwości dalszej pracy.

Na kontakcie z[astęp]cy szefa PUBP Płock⁴⁰: agentury nie posiada.

Na kontakcie Referatu III PUBP Płock:

1. Informator „Brzoza”, pracuje po linii bandyckiej, były łącznik z okresu okupacji [dowódcy] ^{ac}o pseudonimie „Słony”^{ac}, posiada zaufanie wśród rodzin bandyckich i wrogiego elementu, ma dalsze możliwości pracy.

2. Informator „Burak”, rolnik, pracuje po linii bandyckiej, cieszy się zaufaniem wśród rodzin bandyckich i wrogiego elementu, ma dalsze możliwości pracy.

3. Informator „Zapałka”, rolnik, pracuje po linii bandyckiej, posiada zaufanie wśród wrogiego elementu, ma dalsze możliwości pracy, bliski kolega [członka konspiracji o] ps. „Cacko”⁴¹.

^{ac-ac} *W tekście oryginalnym ps. „Słonego”.*

³⁸ Funkcję tę pełnił Eugeniusz Serwiński.

³⁹ Franciszek Majewski, „Słony”, żołnierz AK, por., od 1945 r. w ROAK, dowódca oddziału partyzanckiego, w listopadzie 1947 r. podporządkował się 11. Grupie Operacyjnej NSZ (NZW). Osaczony 26 IX 1948 r. przez funkcjonariuszy UBP w Węgrzynie, pow. Płock, popełnił samobójstwo.

⁴⁰ Funkcję tę pełnił Konstanty Murawski.

⁴¹ Wiktor L. Stryjewski, „Cacko”, ur. 1 IX 1916 r. Żołnierz AK, a od 1945 r. ROAK, dowódca oddziału partyzanckiego. W 1947 r. podporządkował się 11. Grupie Operacyjnej NSZ (NZW).

Dokumenty

4. Informator „Stary”, rolnik, pracuje po linii bandyckiej, ujawniony członek bandy „Albina”, posiada zaufanie wśród rodzin bandyckich, ma dalsze możliwości pracy.

5. Informator „Łysy”, pracuje po linii bandyckiej, członek rodziny Stryjewskiego [o] ps. „Cacko”, posiada zaufanie wśród wrogiego elementu, ma dalsze możliwości pracy.

6. Informator „Zemsta”, posiada zaufanie wśród wrogiego elementu. „Cacko” posiadał u ww. melinę – ma możliwości dalszej pracy.

7. Informator „Mucha”, rolnik, pracuje po linii bandyckiej, posiada zaufanie wśród wrogiego elementu, „Cacko” miał melinę u ww., posiada dalsze możliwości pracy, jest to były członek AK z oddziału „Słonego”.

8. Informator „Zdolny”, pracuje wśród ujawnionych, skorzystał z amnestii, był w bandzie „Zawiei”, ma dalsze możliwości pracy.

9. Informator „Grzmot”, uczeń, pracuje wśród ujawnionych i amnestionowanych, ma zaufanie wśród nich, ^{ad}wypuszczony w wyniku amnestii^{ad} z więzienia [gdzie przebywał] za przynależność do nielegalnej organizacji ROAK.

10. Informator „Cowboy”, ogrodnik, pracuje po linii byłych [członków] SN, posiada wśród nich pełne zaufanie. Stryj jego przed wojną był prezesem SN, po wyzwoleniu członek NZW Okręg 23, ps. „Zagłoba”⁴². Z zadań poleconych wywiązuje się należycie, posiada dalsze możliwości pracy.

11. Informator „Winciorek”, rolnik, przez całą okupację przechowywał członków bandy „Cacki”, cieszy się bezwzględnym zaufaniem wśród wrogiego środowiska, częściowo materiały podawał konkretne o bandzie, jak również ma szerokie możliwości dalszej pracy.

12. Informator „Palec”, rolnik, żona jego jest siostrą bandyty Wiśniewskiego, rodzina ta przechowywała bandę, jak również on sam ich ukrywał, ma możliwości rozpracowania jej.

13. Informator „Jodła”, pracuje po linii bandyckiej, ostatnio podał miejsce pobytu „Cacki”, który to został zlikwidowany, ma dalsze możliwości pracy, z zadań mu narzuconych dobrze się wywiązuje.

14. Informator „Marian”, były członek AK, zna wszystkich byłych członków organizacji, cieszy się bezwzględnym zaufaniem wśród nich, ma możliwości dalszej pracy.

PUBP Gostynin: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 4.

Na kontakcie szefa PUBP Gostynin⁴³:

1. Informator „Okulary”, zwerbowany 12 XI 1948 r. na materiałach kompromitujących, werbowany był pod sprawą [o] kryptonim[ie] „Konspiratorzy”, jest to [człowiek] odsunięty z partii PPR, z powierzonego zadania mu wywiązuje się należycie.

Ujęty podczas operacji UBP i KBW 8 II 1949 r. w Gałkach Dużych, pow. Płock, skazany na karę śmierci i stracony 18 I 1951 r.

^{ad-ad} *W tekście oryginalnym wypuszczona amnestia.*

⁴² Jan Wichrowski, „Zagłoba”, w czasie okupacji niemieckiej żołnierz struktur wywiadu w Inspektoracie Płocko-Sierpeckim AK. Po wkroczeniu wojsk sowieckich szef wywiadu 11. Grupy Operacyjnej NSZ w Płocku. Zmarł śmiercią naturalną w 1948 r.

⁴³ Funkcję p.o. szefa PUBP w Gostyninie pełnił w tym czasie Antoni Kluciński.

2. Informator „Iks”, zwerbowany 28 II 1947 r. na materiały kompromitujące, z pracy wywiązuje się dostatecznie.

3. Informator „Jarzyński”, pochodzi ze środowiska ujawnionych członków ROAK, pod to środowisko jest zwerbowany, ze współpracy wywiązuje się dobrze, z zawodu rolnik, wyksz[tałcenie] szkoła powszechna, bezpartyjny.

Na kontakcie Referatu III PUBP Gostynin:

1. Informator „Wolski”, zwerbowany jako były członek SN dla rozpracowania tego środowiska, wyksz[tałcenie] średnie, członek Stronnictwa Demokratycznego. Z pracy powierzonej mu należy się nie wywiązuje.

PUBP Węgrów: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 8.

Na kontakcie szefa PUBP Węgrów⁴⁴:

1. Informator „Sęk”, profesor liceum, werbowany na materiałach kompromitujących, cieszy się zaufaniem wśród reakcyjnej części nauczycielstwa, daje informacje ogólne. Z poleconych mu zadań należy się wywiązuje.

^{ae}Agentura na kontakcie^{ae} z[astęp]cy szefa PUBP Węgrów⁴⁵:

1. Informator „Jaszczur”, zwerbowany na uczuciach patriotycznych, były członek SD, posiada zaufanie wśród elementów reakcyjnych – dostarcza szereg informacji o nastrojach ludności, następnie był on aktywnym działaczem OW, później AK i z tytułu tego zna on szereg działaczy akowskich, którzy po wyzwoleniu nie [za]przestali swej działalności i weszli w skład WiN, których część ujawniła się, a część nadal pozostała w konspiracji i dlatego jest on informatorem pewnym i sprawdzonym, obecnie wprowadza go się do nawiązania bliższych stosunków z ww.

Agentura na kontakcie kierownika Referatu III PUBP Węgrów:

1. Informator „Las I”, lat 45, zwerbowany za pieniądze, znajduje się w otoczeniu wrogiego podziemia, udziela informacji o ukrywającym się członku bandy „Młota” oraz ruchach band, gdyż mieszka w zagrożonym terenie. Według jego informacji został zabity przez grupę wojskową dowódca obwodu WiN mjr „Jura”⁴⁶. Może on dalej pracować, gdyż nie jest [z]dekonspirowany i znajduje się we wrogim środowisku.

2. Informator „Stankiewicz”, lat 26, przebywa w otoczeniu reakcyjnych elementów oraz [na] zagrożonym przez bandę terenie, zwerbowany jest dla sprawdzenia informatora „Lasa I” oraz obserwacji domu ukrywającego się bandyty [o] ps. „Dąb”, jest on w zasadzie [używany] jako informator sygnalizacyjny i daje on materiały informacyjne o ruchach band w terenie.

^{ae-ae} W tekście oryginalnym na kontakcie agentura.

⁴⁴ Funkcję p.o. szefa PUBP w Węgrowie pełnił w tym czasie Zdzisław Wędrychowicz.

⁴⁵ Funkcję tę pełnił do 31 III 1949 r. jako p.o. zastępcy Józef Caban.

⁴⁶ Hieronim Piotrowski, „Jur”, por./mjr, oficer Wileńskiego Okręgu AK, organizator i dowódca 1. Oddziału Samoobrony Czynnej Ziemi Wileńskiej, następnie w Białostockim Okręgu AKO i WiN, od wiosny 1946 r. komendant Obwodu WiN Ostrów Mazowiecka, poległ w styczniu 1947 r. we wsi Brzuza, pow. Węgrów.

3. Informator „Las II”, lat 30, mieszka on w otoczeniu wrogiego podziemia, ma możliwość kontaktowania się z członkiem nielegalnej organizacji, gdyż jest leśniczym i mieszka on w terenie zalesionym – najbardziej zagrożonym przez bandę. Z tego powodu może udzielić szerokich informacji o ruchach bandy, jak i o członkach jej, ponieważ cieszy się zaufaniem i nie jest zdekonspirowany.

4. Informator „Zbucki”, lat 34, przebywa w otoczeniu reakcyjnym, posiada u nich szerokie znajomości – między innymi i wśród^{af} członków nielegalnej organizacji. Dotychczas udzielał szerokich i cennych informacji po linii bandytyzmu.

5. Agent zrehabilitowany, lat 24, służył w informacji WP, był czł[onkiem] PPR, z której został wykluczony jako niepewny, jednocześnie przy tym dopuścił się paru kryminalnych przestępstw. Obecnie kontaktuje się z członkami NZW – ma on zaufanie u ludzi związanych organizacyjnie, za pośrednictwem których ma możliwość wstąpienia do zbrojnego oddziału PAS. W czasie krótkiej współpracy dał cenne materiały – magazyn broni i kilkanaście osób posiadających nielegalnie broń, jest on zorientowany w pracy kontrwywiadowczej, gdyż obsługiwał informatorów w informacji WP, poprzednio będąc zwerbowany. Chęć współpracy zgłosił sam.

Agentura na kontakcie Referatu III PUBP Węgrów:

1. Informator „Młódka”, 2. „Dąbek”, 3. „Kukułka” oraz siedmiu byłych na luźnym kontakcie, którzy zostali z sieci agenturalnej w czasie ostatniej reorganizacji wyłączeni, a obsługiwanie ich jest koniecznością, gdyż są mało wartościowi, lecz są sprawdzeni i wykorzystuje się ich jako agenturę sygnalizacyjną.

PUBP Ciechanów: rezydentów – brak, agentów – 6, informatorów – 12.

Agentura na kontakcie szefa PUBP Ciechanów⁴⁷:

1. Agent „Wisia” (nowo werbowany), lat 24, bezpartyjny, wyksz[tałcenie] dwie kl[asy] gimn[azjum], pracownik umysłowy, pracownik Gm[innego] Zarządu Bartoły, zna osobiście trzech członków bandy „Roja” pochodzących z terenu. Z bandą spotykała się na początku 1948 r. w sklepiu u swego ojca, doniesienia cenne o melinach bandyckich.

2. Informator „Lilka”, lat 22, uczennica gimn[azjum], członek ZMP. Narzeczona „Tygrysa”, zwerbowana na materiałach kompromitujących, po niewłaściwym podejściu operatywnym MO agent zbiegł, na razie zerwany kontakt.

3. Agent „Wojciech”, lat 42, członek SL, wykształcenie pięć oddziałów szk[oły] powszechnej, rolnik [na] siedemnastu h[ektarach] ziemi, zwerbowany na mater[iałach] kompr[omitujących] (lekkie), tkwi w rozpracowaniu bandy „Roja”, doniesienia dawał cenne, po zdjęciu siatki z danej gminy agent w doniesieniach tych ostatnio nie podaje cennych informacji.

4. Agent „Staszek”, lat 20, bezpartyjny, rolnik, posiadający trzydzieści h[ektarów] ziemi, brat narzeczonej „Tygrysa” (drugiej), agent przyznał się, iż „Ty-

^{af} W tekście oryginalnym u.

⁴⁷ Funkcję p.o. szefa PUBP w Ciechanowie pełnił do 1 IV 1949 r. Józef Baranowski.

grys” przychodzi do jego siostry od 1943 r., do czasu pójścia do bandy nieprawdomówny, na spotkanie przychodzi punktualnie.

5. Agent „Szerek”, lat 50, kułak 25 h[ektarów] ziemi, wykształcenie cztery oddziały szkoły podstawowej, były członek NSZ za okupacji, b[ył] czł[onek] PSL Mikołajczykowskiego i obecnie jest członkiem Pow[iatowego] Zarządu PSL. Ww. rozpracowuje^{ag} agencyjnie rozpracowanie bandy krypt. „Orzeł”. Ww. kontakty utrzymywał z bandą „Burzy”, gdzie na tych materiałach kompromitujących został zwerbowany. Ma szerokie możliwości rozpracowania bandy „Roja”, gdyż zna niektórych członków i jednocześnie ma możliwości pracowania po PSL Mikołajczykowskim i obcym. Z pracy jeszcze niesprawdzony, gdyż ostatnio został zwerbowany.

6. Informator „Jadwiga”, lat 21, wykształcenie siedem oddziałów szkoły powszechnej, bezpartyjna, siostra bandyty [o] ps. „Koc”, zwerbowana na mater[iałach] kompr[omitujących], kontakt z bandą. Na spotkania przychodzi punktualnie, doniesienia mało wartościowe. Inform[ator] tłumaczy się, że z bandą nie może się spotkać, szczyry – prawdomówny.

Agentura na kontakcie zastępcy szefa PUBP Ciechanów⁴⁸:

1. Agent „Szafir”, lat 50, pracownik umysłowy Zarządu Miejskiego w Ciechanowie.

2. Informator „Patria”, lat 30, pracownik umysłowy PKP w Ciechanowie, wyk[ształcenie] średnie, trzy kl. gimn[azjum], bezpartyjny, podczas okupacji należał do NSZ, kontakty posiada z usuniętymi z PPS i b[yłymi] członkami NSZ. Ww. do pracy chętny, zbyt szerokiej możliwości nie posiada, lecz niemniej styka się z ww. otoczeniem. Zwerbowany na uczuciach patriotycznych i pobiera gotówkę.

3. Inf[ormator] „Jaszczurka”, lat 28, kierownik szkoły w terenie, bezpartyjny, pracuje po linii ZNP i kleru, ma szerokie możliwości, z pracy wywiązuje się dobrze, chętny, prawdomówny. Zwerbowany został na kompr[omitujących] materiałach (lekkie). Siedział w więzieniu sześć miesięcy i na tej podstawie byłby zwolniony z pracy. Moment ten został wykorzystany przez nas i ww. został wykorzystany operatywnie.

4. Inf[ormator] „Taralkiewicz”, lat 21, nauczyciel na gminę Gołymin, bezpart[yjny], pracuje po linii ZNP i nauczycielstwa. Z pracy wywiązuje się dobrze. Zwerbowany na materiałach kompromitujących, a między innymi z bandą pił wódkę, miał możliwość zameldowania, czego nie uczynił. Działo się to w lutym 1948 r.

5. Inf[ormator] „Halina”, lat 40, organista, wykształcenie średnie, b[ył] członek PPS, obecnie PZPR, tkwi w agencyjnym rozpracowaniu, krypt. „Słoń”, po linii kleru, ma możliwości słabe, gdyż może tylko podawać kontakty rozpracowywanego i wypowiedzi na kazaniu. Z pracy wywiązuje się średnio. Zwerbowany na uczuciach patriotycznych.

6. Inf[ormator] „Miller”, lat 50, pracownik Okręgowej Mleczarni w Ciechanowie, b[ył] pracownik Straży Granicznej, który pracował po linii spraw niemieckich, usunięty z PPS, wykształcenie średnie, ma szerokie znajomości między członkami b[yłej] Straży Granicznej oraz dalszego rozpracowywania osób przez siebie rozpracowywa-

^{ag} W tekście oryginalnym tu i dalej rozpracowywa.

⁴⁸ Funkcję tę pełnił od 1 IV 1949 r. jako p.o. zastępca szefa urzędu Stefan Ozimek.

nych przed wojną, jednocześnie rozpracowuje usuniętych z PPS, na spotkania przychodzi punktualnie, z pracy wywiązuje się dość dobrze.

Agentura na kontakcie kierownika Referatu III PUBP Ciechanów:

1. Agent „Wierny”, lat 21, z rodziny średniorolnego chłopa, wykształcenie siedem oddziałów, bezpartyjny, ww. pochodzi z rodziny bandyckiej i posiadał dwóch braci w bandzie „Roja”. Ojciec siedzi w więzieniu za współpracę z bandą „Roja”. Ww. jest typowany na kandydata do bandy „Roja”, gdyż „Rój” w sierpniu 1948 r. oświadczył mu, że w ostatniej chwili go przyjmie. Z pracy dotychczas wywiązuje się dość dobrze, po materiałach jego zdjęto dwunastu współpracowników bandy „Roja” i osądzono. Ww. rozpracowuje^{ah} ujawnionych i amnestionowanych. Ogólnie ujmując^{ai}, agent cenny, ww. zwerbowany na materiałach kompromitujących – kontakty z bandą „Roja”.

2. Inf[ormator] „Niedopytalski”, lat 22, pochodzi z rodziny średniorolnego chłopa, posiada sześć oddziałów szkoły powszechnej, bezpartyjny. Ww. rozpracowuje członków siatki bandy „Roja” i współpracowników bandy „Roja”. Po materiałach ww. osądzono piętnastu współpracowników bandy „Roja” i sześciu członków siatki tej bandy. Ww. obecnie nie ma możliwości dalszego rozpracowywania bandy „Roja”, pracuje obecnie po linii ujawnionych i byłych członków AK i NSZ. Zwerbowany na [tej] podstawie, że rodzina pracowała z bandą „Roja” i był kuzynem bandyty.

3. Inf[ormator] „Sprawiedliwy”, lat 25, pochodzi z rodziny średniorolnego chłopa, wykształcenie jedna kl. gimn[azjum], bezpartyjny, ww. został zwerbowany na kompr[omitujących] mater[iałach], który miał wiadomości, gdzie przebywała banda, lecz nie meldował, pracuje jako informator sygnalizacyjny, zam[ieszkały] jest na trasie przemarszu bandy „Roja”. Ma możliwości natychmiastowego meldowania.

4. Inf[ormator] „Zmartwiony”, lat 28, syn średniorolnego chłopa, wykształcenie pięć klas szkoły podstawowej, bezpartyjny, rozpracowuje członków siatki i współpracowników bandy „Roja”, z pracy wywiązywał się [na] początku dobrze, obecnie choruje. Zwerbowany na podstawie trzykrotnego kontaktowania się z bandą „Roja” i jest najlepszym kolegą d[owód]cy, który obecnie zastępuje „Roja”, ps. „Tygrys”. Ww. nie jest szczery i niechętny do pracy.

5. Inf[ormator] „Brzoza”, lat 32, średniorolny chłop, wykształcenie cztery oddziały szkoły podstawowej, bezpartyjny, rozpracowuje członków i współpracowników bandy „Roja” i „Szarego”. Z pracy wywiązuje się dosyć dobrze, ma niezbyt szerokie możliwości, zwerbowany na kompr[omitujących] materiałach, bliski kolega „Szarego”⁴⁹. Ww. pobiera zwrot kosztów podróży.

6. Inf[ormator] „Wiśnia”, lat 35, z rodziny średniorolnego^{aj} chłopa, [ukończył] trzy oddziały szk[oly] powszechnej, bezpartyjny, rozpracowywał członków siatki

^{ah} W tekście oryginalnym rozpracowujemy.

^{ai} W tekście oryginalnym ująć.

^{aj} W tekście oryginalnym średniego.

⁴⁹ Prawdopodobnie st. sierż. Stanisław Suchołbiak „Szary”, komendant patrolu partyzanckiego i dowódca Powiatu „Błękit” (XVI Okręg NZW), zamordowany przez agentów „V Kolumny” 19 VIII 1949 r.

i współpracowników bandy „Roja”. Z pracy wywiązuje się dosyć dobrze, chętny. Zwerbowany na uczuciach patriotycznych, dlatego że ww. ma szerokie znajomości z czł[onkami] bandy i rodzinami bandyckimi na terenie przemarszu bandy „Roja”.

PUBP Pułtusk: rezydentów – 1, agentów – 3, informatorów – 11.

Na kontakcie szefa PUBP Pułtusk⁵⁰:

1. [ak] zwerbowany dn. 15 X 1947 r., pracuje po linii ujawnionych członków WiN, b[yły] komendant placówki. Pochodzenie chłopskie, dość inteligentny, wykształcenie cztery klasy gimn[azjum], wyznania rzym[sko]kat[olickiego], posiada gospodarstwo rolne ponad pięć hektarów, żonaty, posiada żonę i pięcioro dzieci, żona jest wiejską nauczycielką, on pracuje w PZG, są w Pułtusku. Jest informatorem cennym, chętnie pracuje, obecnie mało się kontaktuje z ujawnionymi, ale ma możliwości zdobywania materiałów przez osoby trzecie z terenu, które mają zaufanie do niego, spotykają się z nim w czasie targów, z którymi on dyskutuje na różne tematy i zdobywa bardzo cenne materiały. Niezależnie od tego spotyka się ze swoimi kolegami z WiN, posiada możliwości dalszego rozpracowania ujawnionych.

2. Agent [o] ps. „Pokorny”, zwerbowany dn. 19 V 1948 r., pracuje po linii ujawnionych czł[onków] PAK, był członkiem nielegalnej organizacji GOAK i w dalszym ciągu po tej linii pracuje. Jest pochodzenia chłopskiego, dosyć inteligentny, wykształcenie średnie, Polak, wyzn[anie] rzym[sko]kat[olickie], nauczyciel wiejski, żonaty. Po zlikwidowaniu GOAK nie ma dużych możliwości rozpracować reszty, ponieważ mieszka na wsi i mało spotyka się z ujawnionymi członkami PAK, ma natomiast możliwości rozpracować kułaków wiejskich, w wiosce, w której pracuje, są sami kułacy oraz na tym terenie organizacja NZW, patrol „Szarego”.

3. Informator [o] ps. „Franek”, zwerbowany dn. 2 IX 1948 r., pracuje po linii bandy Kmiołka, zwerbowany na kompr[omitujących] materiałach. Pochodzenie chłopskie, posiada gospodarstwo cztery ha ziemi, Polak, wyznania rzym[sko]kat[olickiego], wykształcenie dwa oddz[iały] szk[oły] powsz[ecznej], żonaty. Z pracy chętnie się wywiązuje, mieszka w terenie działania bandy. Ma możliwości informowania nas o przejawach zewnętrznych bandy. Możliwości na przyszłość dużych nie posiada.

4. Informator [o] ps. „Robert”, zwerbowany dn. 10 VI 1948 r., pracuje po linii bandytyzmu, werbowany za pieniądze. Pochodzenie robotnicze, z zawodu piekarz, Polak, rzym[ski] kat[olicki], wyksz[tałcenie] siedem oddz[iałów] szk[oły] pow[szecznej], w wojsku nie służył. Posiada możliwości rozpracowania band, dawał nieprawdziwe materiały, po kilku spotkaniach zerwał łączność. Do chwili obecnej kontakt z nim jest zerwany. Rozpoznany był w bandzie już po zerwaniu kontaktu. Postanowiono nawiązać kontakt względnie aresztować.

5. Informator [o] ps. „Maszyna”, zwerbowany dn. 30 V 1948 r., pracuje po linii ujawnionych czł[onków] WiN, obecnie NZW, zwerbowany w czasie akcji w terenie na kompr[omitujących] mater[iałach], pochodzenie chłopskie, handlowiec, wyznanie rzym[sko]kat[olickie], wykształcenie pięć oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], w wojsku służył w 5. Pułku Ułanów w Ostrołęce. Możliwości po linii rozpracowania

^{ak} W tekście oryginalnym fragment nieczytelny.

⁵⁰ Funkcję tę pełnił do 15 IV 1949 r. Henryk Krupiński, następnie objął ją Stefan Madziar.

Dokumenty

ujawnionych: miał być członkiem bojówki WiN, utrzymuje ścisły kontakt z ujawnionymi. Dotychczas żadnej pracy z nim nie było, obecnie nawiązano kontakt. Materiałów jeszcze żadnych nie dostarczył.

6. Informator [o] ps. „Jastrząb”, zwerbowany dn. 7 I 1948 r. na kompromitujących materiałach, pracuje po linii SD, członek zarządu SD, pracuje w starostwie. Pochodzenie chłopskie, z zawodu urzędnik, Polak, wyksz[tałcenie] cztery klasy gimnazjum, służył w 1937 r. w batalionie szkolnym lotnictwa, żonaty, do demokracji ludowej nastawiony pozytywnie, wszelkie materiały zdobyte chętnie przekazuje, lecz tłumaczy się brakiem czasu i jest niezdyscyplinowany, w pracy posiada możliwości, gdyż przeważnie przebywa w terenie.

7. Informator [o] ps. „Ołówek”, zwerbowany 12 II 1947 r. na kompr[omitujących] materiałach, pracuje po linii nauczycielstwa i SL, pochodzenie chłopskie, w wojsku nie służył. W pracy wykazuje się słabo, okazuje niby chęć, [a] przy tym wielką bojaźliwość, lecz zadania wykonuje słabo albo wcale, spotkania z ww. odbywają się b[ardzo] rzadko, w miarę potrzeby częściej.

8. Informator [o] ps. „Stary”, zwerbowany 11 XI 1947 r., przystąpił dobrowolnie, pracuje po linii PSL, jest członkiem Powiatowego Zarządu, pochodzenie chłopskie, Polak, rzym[ski] kat[olik], wykształcenie szkoła powsz[eczna], jeden kurs szkoły rolniczej, pracuje w Banku Spółdzielczym w Pułtusk. Ww. nie wywiązuje się ze swej pracy, skąpy w udzielaniu informacji, negatywnie ustosunkowany do obecnej rzeczywistości, zrywa spotkania, wobec czego nie ma z nim stałego kontaktu i systematycznej pracy.

9. Rezydent [o] ps. „Szczyry Polak”, zwerbowany dn. 25 III 1946 r. z pobudek ideowych. Pracował po linii PPS jako agent. Obecnie zakwalifikowany na rezydenta, na razie na kontakt informatorów nie otrzymał, jest w toku przygotowania go do obsługi informatorów. Ww. jest pochodzenia robotniczego, majątku nie posiada, Polak, rzym[ski] kat[olik], wykształcenie siedem oddz[iałów] szk[oły] pow[szechnej]. Służył w wojsku w I PAC w Modlinie od 1927 r. do 1939 r. Obecnie pracuje jako inspektor rolny PZPR, z pracy wywiązywał się bardzo dobrze, będąc w PPS. Obecnie będzie mógł obsługiwać informatorów w terenie, ze względu na swą pracę posiada dobre możliwości.

Z[astęp]ca szefa PUBP Pułtusk: agentury na kontakcie nie posiada⁵¹.

Agentura na kontakcie kier[ownika] Referatu III PUBP Pułtusk:

1. Informator [o] ps. „Sarna”, zwerbowany dn. 27 II 1949 r., zgodził się dobrowolnie, częściowo za wynagrodzeniem, pochodzenie chłopskie, rolnik, pracuje w gospodarstwie. Pracuje po linii ujawnionych i amnestionowanych czł[onków] niel[egalnych] org[anizacji] oraz zwerbowany dla rozpracowania meliny Dąbkowskiego Zygmunta, ps. „Krym”⁵², członka NZW.

⁵¹ Kiedy sporządzano dokument, funkcja ta nie była obsadzona, od 1 VI 1949 r. objął ją Tadeusz Filipowski.

⁵² Zygmunt Dąbkowski, „Krym”, „Orka”, żołnierz ROAK i WiN Obwodu Pułtusk, następnie w NZW. Po aresztowaniach w Komendzie Obwodu ROAK Pułtusk objął jako p.o. funkcję komendanta, zorganizował akcję rozbicia więzienia w Pułtusk w listopadzie 1946 r. wykonaną

2. Informator [o] ps. „Smyk”, zwerbowany w dn. 28 II 1949 r. na kompr[omitujących] materiałach, były wtajemniczony w ROAK, nastawiony na rozpracowanie organizacji BOR na terenie Pułtusa. Pochodzenie robotnicze, uczeń dziewiątej klasy, Polak, rzymsk[ski] kat[olik]. Ma możliwości rozpracowania ww. organizację.

3. Informator [o] ps. „Stary”, zwerbowany dn. 20 II 1948 r. na kompr[omitujących] mat[eriałach], wcześniej członek PPS, obecnie wykluczony z szeregów partii. Wykorzystany jest do rozpracowania grupy wykluczonych z partii, zamieszkuje na terenie m[iasta] Wyszkowa, pochodzenie robotnicze, wyksz[tałenie] trzy oddziały szkoły rosyjskiej.

4. Informator [o] ps. „Młody”, zwerbowany dn. 8 VIII 1946 r. na kompr[omitujących] mater[iałach], częściowo za wynagrodzeniem, bezpartyjny, pochodzenia mieszczańskiego, wyksz[tałenie] siedem oddz[iałów] szkoły powszechnej. Ww. informatora wykorzystuje się do rozpracowania kleru katolickiego i jego organizacji.

5. Informator [o] ps. „Kot”, zwerbowany 1 VI 1945 r., przystąpił do pracy dobrowolnie, klasyfikuje się jako bogacz wiejski, były członek PSL. Ww. wykorzystuje się po obiektach, jest on pochodzenia chłopskiego, posiada cztery oddz[iały] szk[oły] pow[szechnej], tkwi w środowisku najbardziej reakcyjnym.

6. Informator [o] ps. „Jadzia”, zwerbowany dn. 16 VII 1947 r., ujawniony członek NSZ, pracuje po linii NZW, i ujawniony członek WiN. Do pracy przystąpił dobrowolnie, pochodzenie chłopskie, rolnik, pracuje na gospodarstwie – 18 ha, Polak, wyksz[tałenie] pięć oddz[iałów] szk[oły] powsz[ecznej], rzym[ski] kat[olik]. W wojsku służył w 13. PP w Pułtusk, członek SL, posiada duże możliwości [penetracji] siatki NZW, gdzie działa „Szary”, posiada duże możliwości skontaktowania się z „Szarym”, udzielane zadania wykonuje należycie.

PUBP Grójec: rezydentów – brak, agentów – 2, informatorów – 8.

Na kontakcie szefa PUBP Grójec⁵³:

1. Ag[ent] „Janusz”, zwerbowany na komp[romitujących] materiałach 16 X 1946 r. pod bandę ROAK. W 1947 r. wyjechał do Warszawy i kontakt był zerwany. Jak wynika z doniesień, dawał on dobre materiały i tkwił w środowisku bandyckim. Obecnie nawiązano kontakt.

Na kontakcie z[astęp]cy szefa PUBP Grójec⁵⁴: nie posiada.

Na kontakcie st[arszego] referenta] Referatu III PUBP Grójec:

1. Ag[ent] „Jakub”, zwerbowany dn. 31 VIII 1948 r. na kompr[omitujących] materiałach (współpraca z bandą), pracuje po linii członków bandy „Wichra”, z którymi to obcował przed werbunkiem oraz chwilowo po zwerbowaniu. Z powierzonych zadań wywiązywał się słabo. Wymaga kontroli przez inne źródło,

przez OP „Przelotnego” i miejscowy patrol, podporządkował pułtuski Obwód ROAK Zrzeszeniu WiN jako Obwód „Paulina”. Ujawnił się podczas amnestii w kwietniu 1947 r. Zagrożony, ponownie zbiegł „do lasu” – dołączył do oddziału braci Kmiołków. Poległ 12 VI 1949 r.

⁵³ Funkcję tę pełnił Bolesław Reksa.

⁵⁴ Funkcję tę pełnił Albin Oleksiak.

gdyż materiały dawane przez niego budzą wątpliwość,^{al} czy są prawdziwe^{al}. Ostatnio okazał pewne posunięcia w powierzonych mu zadaniach.

2. Inf[ormator] „Cegła”, zwerbowany na materiałach kompr[omitujących]. Jest członkiem PSL i obcuje ze środowiskiem^{am} byłych członków AK. Możliwości pracy duże, gdyż jest zapatrywań prawicowych i takie też ma otoczenie. Z pracy wywiązywał się słabo i widać wyraźną niechęć do współpracy.

3. Inf[ormator] „Lis”, zwerbowany na kompr[omitujących] materiałach. Do pracy chętny i udzielał informacji dość cennych. Jest zapatrywań demokratycznych i nie tkwi we wrogim środowisku. Ma małe perspektywy dalszej pracy.

4. Inf[ormator] „Żniwiarka”, zwerbowany na materiałach kompr[omitujących], niesprawdzone. Tkwi w środowisku kułaków. Możliwości dalszej pracy ma duże, lecz jest niechętny do współpracy i wywiązywał się słabo.

5. Inf[ormator] „Lipa”, zwerbowany z pobudek ideowych dla informowania o sytuacji w terenie, który jest zagrożony działalnością bandytyzmu. Informacje dawał cenne po linii bandytyzmu i kleru, itd. Powierzone zadania wykonuje dość dobrze. Na spotkania uczęszcza regularnie.

6. Inf[ormator] „Zjawa”, [z]werbowany na kompr[omitujących] materiałach podczas ujawniania się, gdyż był d[owód]cą placówki ROAK. Możliwości w pracy ma duże, jednak z powierzonych mu zadań nie wywiązywał się należycie. Ostatnio kontakt jest zerwany, ponieważ czasowo wyjechał na ziemie odzyskane.

7. Inf[ormator] „Bocian”, [z]werbowany z pobudek ideowych. Jest bezpartyjny, pracuje we własnym gospodarstwie. Jest chętnym, jednak możliwości jego są minimalne, ponieważ nie tkwi bezpośrednio w środowisku wrogim.

8. Inf[ormator] „Urbanek”, [z]werbowany z pobudek ideowych celem wykrywania bandytyzmu i nielegalnego posiadania broni. Po tej linii udzielał dużo cennych informacji, jednak możliwości jego ostatnio zmniejszyły się, gdyż podchodził do tego za agresywnie.

9. Inf[ormator] „Wilk”, zwerbowany na kompr[omitujących] materiałach. Tkwi w środowisku byłych członków AK i ROAK. Z pracy wywiązywał się dobrze i dawał cenne materiały. Ostatnio kontaktu z nim nie ma, gdyż leży chory.

PUBP Ostrów Mazowiecka: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 6.

Na kontakcie szefa PUBP Ostrów Mazowiecka⁵⁵:

1. Ag[ent] „Ryszard”, pochodzenie społeczne chłopskie, zawód rolnik, pracuje w środowisku gromady Olszaki, wykształcenie siedem [klas] szkoły powszechnej, należał do nieleg[alnej] org[anizacji] WiN, zwerbowany we wrześniu 1948 r. na podstawie kompr[omitujących] mat[eriałów]. Pracuje chętnie, udziela informacji zgodnie z prawdą, na spotkania przychodzi^{an}. Możliwości posiada szerokie, ponieważ się ukrywa i ma możliwość wejścia w środowisko bandy „Mazurka”⁵⁶, z którym

^{al-al} W tekście oryginalnym wątpliwość – prawdy.

^{am} W tekście oryginalnym w środowisku.

^{an} W tekście oryginalnym wychodzi.

⁵⁵ Szefem PUBP w Ostrowi Mazowieckiej był w tym czasie (jako p.o.) Kazimierz Piecychna.

⁵⁶ Chodzi tu prawdopodobnie o Jana Kmiołka.

zna się bardzo dobrze i utrzymuje kontakty. Za pracę otrzymuje wynagrodzenie. Ostatnie doniesienie z dn. 5 III 1949 r. w sprawie bandy „Mazurka”, która przebywała u gajowego Zasłony Kazimierza. Pracuje po linii Sekcji I Wydz[iału] III.

2. Ag[ent] „Warszawa”, pochodzenie społeczne chłopskie, zawód rolnik, pracuje w środowisku gromady Chrzczanka, wykształcenie sześć oddzi[iałów] szkoły powszechnej, należał do org[anizacji] nieleg[alnej] WiN. Zwerbowany w czerwcu 1947 r. za pieniądze. Z pracy wywiązuje się dobrze. Pracuje chętnie. Doniesienia daje cenne, możliwości do pracy posiada obecnie szerokie, zna się z bandą „Mazurka” i utrzymuje z nimi kontakty. Za pracę otrzymuje wynagrodzenie. Ostatnie doniesienie z dn. 20 II 1949 r. w sprawie bandy „Mazurka”, z którą nawiązał kontakt, i w sprawie napadu na spółdzielnię w Dłogosiodle. Pracuje po linii Sekcji I Wydz[iału] III.

3. Inf[ormator] „Głaz”, pochodzenie społeczne chłopskie, zawód rolnik, pracuje w środowisku Lipniak. Wykształcenie cztery oddzi[iału] szkoły powszechnej, należał do org[anizacji] nieleg[alnej] AK. Zwerbowany w 1947 r. na podstawie kompr[omitujących] materiałów⁵⁰, z pracy wywiązuje się dobrze, pracuje chętnie, daje doniesienia cenne i zgodne z prawdą. Możliwości do pracy posiada, ponieważ jest gajowym w miejscowości, gdzie przechodzi banda „Janka”⁵⁷ i [gdzie] ma swoje meliny. Za pracę otrzymuje wynagrodzenie. Ostatnie doniesienie z dn. 7 III [19]49 r. w sprawie bandy „Janka”, która przebywała u gajowego Kuleszy Antoniego. Pracuje po linii Sekcji I Wydz[iału] III.

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP Ostrów Mazowiecka:

1. Inf[ormator] „Wasilewska”, pochodzenie robotnicze, pracuje po linii Sekcji II Wydz[iału] III. Z pracy wywiązuje się dobrze, doniesienia daje cenne, możliwości do pracy posiada duże, pracuje po organizacji WiN, ponieważ jest ujawniona i ma zaufanie wśród członków ujawnionych i nieujawnionych, w których otoczeniu przebywa. O wszystkich posunięciach natychmiast nas powiadamia.

Na kontakcie kierownika Referatu III PUBP:

1. Ag[ent] „Wiśnia”, pochodzenie społeczne chłopskie, rolnik, pracuje w środowisku gromady Gradziki, wykształcenie pięć oddzi[iałów] szkoły powszechnej, należał do podziemnej organizacji NZW, zwerbowany w lutym 1949 r. na kompr[omitujących] mater[iałach]. Z pracy wywiązuje się dobrze. Na spotkania przychodzi, udziela informacji dość cennej. Możliwości posiada, ponieważ jest członkiem NZW i nie ujawnił się, obecnie ukrywa się i ma możliwość nawiązać kontakt z ^{ap}bandytami „Stopką”⁵⁸ i „Wichrem”^{ap} z ochrony szefa PAS i wejść do tego środowiska. Za pracę wynagrodzenia nie otrzymuje. Ostatnie doniesienia z dn. 7 III 1949 r. w sprawie członka org[anizacji] NZW Modzelewskiego Mariana i Morawskiego Józefa, którzy są poszukiwani. Pracuje po linii Sekcji I Wydz[iału] III.

⁵⁰ W tekście oryginalnym materiałach.

^{ap-ap} W tekście oryginalnym bandytą „Stopką” i „Wicher”

⁵⁷ Chodzi tu prawdopodobnie o Jana Kmiołka.

⁵⁸ Stanisław Wojtuch, „Stopka”, żołnierz NZW, dowódca oddziału partyzanckiego liczącego okresowo od kilku do dwudziestu żołnierzy, działającego w pow. Ostrów Mazowiecka w latach 1949–1950.

2. Inf[ormator] „Stopka”, pochodzenie społeczne chłopskie, zawód rolnik, pracuje w środowisku nielegalnego podziemia, wykształcenie trzy oddz[iały] szkoły powszechnej. Zwerbowany w lipcu 1948 r., zgłosił się dobrowolnie. Z pracy wywiązuje się dobrze. Daje doniesienia zgodne z prawdą. Możliwości posiada następujące: znajduje się w otoczeniu rodziny bandyty „Stopki” i „Wichra”, z którymi żyje w dobrej komitywie i ma możliwość ustalić, gdzie melinują [ar], przychodzą do rodziny itd. Za pracę otrzymuje wynagrodzenie. Ostatnie doniesienie z dn. 5 III [19]49 r. w sprawie członka bandy „Stopki” i „Wichra” oraz Morawskiego Kazimierza, który jest poszukiwany za przynależność do organizacji NZW. Pracuje po linii Sekcji I Wydz[iału] III.

3. Inf[ormator] „Wysoki”, pochodzenie społeczne chłopskie, zawód rolnik, pracuje w środowisku WiN, przynależność partyjna SL, [wykształcenie] siedem oddz[iałów] szkoły powszechnej. Należał do org[anizacji] podziemnej WiN i PSL Mikołajczykowskie. Zwerbowany w czerwcu 1948 r. za pieniądze. Z pracy wywiązuje się dobrze, na spotkania przychodzi, doniesienia daje, lecz mało cenne. Możliwości posiada do pracy, gdyż ma zaufanie u członków wrogiego podziemia, znajduje się w otoczeniu ujawnionych członków WiN. Ostatnie doniesienie z dn. 17 II 1949 r. w sprawie ukrywającego się członka org[anizacji] WiN oraz członka org[anizacji] NZW, którzy są poszukiwani. Pracuje po linii Sekcji II Wydz[iału] III.

4. Inf[ormator] „Kwiatkowski”, pochodzenie społeczne chłopskie, zawód rolnik. Pracuje w środowisku nieleg[alnego] podziemia – organizacji NZW i WiN. Wykształcenie siedem oddz[iałów] szkoły powszechnej. Należał przed 1939 r. do organizacji SN, ^{as}pełnił funkcję prezesa^{as}, był w armii Andersa, skąd powrócił w 1947 r. Zwerbowany w maju 1948 r., zgodził się dobrowolnie. Pracuje dobrze. Informacje udziela cenne i zgodne z prawdą. Posiada możliwości do pracy, ponieważ przebywa w otoczeniu wrogim wśród ujawnionych członków WiN i NZW. Ostatnie doniesienie z dn. 26 II 1949 r. w sprawie członków SN, którzy należeli przed 1939 r., z całej gminy oraz b[yłych] członków OZH. Pracuje po linii Sekcji II Wydz[iału] III.

5. Inf[ormator] „Stach”, pochodzenie społeczne chłopskie, z zawodu rolnik. Pracuje w środowisku ujawnionych czł[onków] WiN. Wykształcenie trzy oddz[iały] szkoły powszechnej, zwerbowany w 1946 r. dobrowolnie. Z pracy wywiązuje się dobrze. Udziela cennych [informacji]. Posiada możliwości, ponieważ przebywa w otoczeniu ujawnionych czł[onków] WiN i żyje z nimi w dobrej komitywie. Ostatnie doniesienie z dn. 14 II 1949 r. w sprawie ujawnionych czł[onków] WiN. Pracuje po linii Sekcji II Wydz[iału] III.

PUBP Maków Mazowiecki: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 3.

Na kontakcie szefa PUBP Maków Mazowiecki ⁵⁹:

1. Ag[ent] „Skała”, [z]werbowany był w 1948 r. za pieniądze, nawiązał on kontakt z patrolem^{at} „Jastrzębia”⁶⁰, który to po ostatnim [po]byciu u agenta został zabity

^{ar} W tekście oryginalnym fragment nieczytelny.

^{as-as} W tekście oryginalnym pełnił funkcję jako prezes.

^{at} W tekście oryginalnym patrolą.

⁵⁹ Funkcję tę pełnił Władysław Kozarzewski.

wraz z drugim, ps. „Jerzy”⁶¹. Od tej pory ag[ent] jest podejrzewany przez „Szarego”⁶², że był on przyczyną śmierci „Jastrzębia”. Ag[ent] do okresu wyborów [w] 1947 r. pełnił funkcję d[owód]cy batalionu NZW, został aresztowany, lecz na podstawie amnestii zwolniony. Od „Jastrzębia” otrzymał nominację na kom[endant]a PP na gm. Płoniawy. Ag[ent] „Skala” jest b[ardzo] ostrożny i zdyscyplinowany. Ze względu na zakonspirowanie go przerwano kontakt, lecz obecnie nawiązano. Po aresztach czł[onków] NZW na gm. Płoniawy obecnie ma on możliwości ponownego nawiązania kontaktu z organizacją.

2. Ag[ent] „Danka”, żona bandyty, który chodzi w oddziale „Dęba”, jest zdyscyplinowana i widać w jej pracy szczerą chęć wyrwania męża z oddziału. Dane przez nią materiały odnośnie [do] współpracowników bandy potwierdzone są w zupełności przez areszty niektórych osób. Ww. jest niecierpliwa, przez co trudno było ją utrzymać i przyzwyczać do konspiracji przez pierwszy okres pracy z nią, lecz obecnie widać wyraźną poprawę, w chwili skontaktowania się agenta z mężem można będzie uzyskać dane konkretne co do oddziału, a nawet nawiązać kontakt z jej mężem. Ze względu na to, że mąż jej poszedł do oddziału na stałe w m[iesią]cu styczniu 1949 r., ag[ent] nie skontaktował się jeszcze z mężem, gdyż tego nie zwalniamy z oddziału, lecz należy spodziewać się, że w najbliższym czasie przyjdzie on do domu, gdzie ma żonę i dwoje dzieci.

3. Ag[ent] „Żbik”, ukrywający się członek NZW, który zbiegł przed aresztowaniem. Jest on kuzynem d[owód]cy patrolu Majkowskiego Mariana, ps. „Sowa”⁶³. Jest sprytny i ostrożny. Zwerbowany został w m[iesią]cu lutym 1949 r., jest jeszcze niesprawdzony. Posiada możliwości kontaktowania się z „Sową”, wstąpienia do patrolu.

Na kontakcie z[astęp]cy szefa PUBP Maków Mazowiecki⁶⁴: nie posiada.

Na kontakcie st[arszego] ref[erenta] Referatu III:

1. Inf[ormator] „Luty”, [z]werbowany na początku 1948 r., był obsługiwany przez wielu referentów, co przyczyniło się do pewnej dekonspiracji. W celu zakonspirowania go przez pewien okres czasu nikt z nim się nie kontaktował. Obecnie kontakt nawiązano. Ww. inf[ormator] w żadnym rozpracowaniu nie tkwi, jedynie udziela wiadomości ogólnych o bandytyzmie, co usłyszy od osób trzecich, takich wiadomości ma możliwość nam udzielać, gdyż posiada młyn, do którego ludzie się zjeżdżają ze wszystkich stron i mu o wszystkim opowiadają, ponadto zamieszkuje w terenie naj-

⁶⁰ Stanisław Lewandowski „Jastrząb”, żołnierz XVI Okręgu NZW, dowódca patrolu partyzanckiego podlegającego Komendzie Powiatu „Mściciel” (Maków Mazowiecki). Poległ w walce z grupą operacyjną UBP 7 VII 1948 r. pod Jacieżkiem, gm. Płoniawy, pow. makowski.

⁶¹ Ignacy Długołęcki „Jerzy”, żołnierz XVI Okręgu NZW w patrolu partyzanckim KP „Mściciel”, ciężko ranny 7 VII 1948 r. pod Jacieżkiem, dostał się w ręce UBP i zmarł podczas przesłuchań.

⁶² Stanisław Suchołbiak „Szary”, st. sierż., dowódca patrolu partyzanckiego i komendant Powiatu „Błękit” w XVI Okręgu NZW.

⁶³ Marian Majkowski „Sowa”, żołnierz XVI Okręgu NZW, dowódca patrolu partyzanckiego. W lecie 1949 r. zwerbowany jako współpracownik WUBP w Warszawie, uczestnik grupy agentów wewnętrznych oznaczonych kryptonimem „V Kolumna”, pozostającej „na kontakcie” naczelnika Wydziału III WUBP w Warszawie kpt. Tadeusza Kwiatkowskiego.

⁶⁴ Funkcję tę pełnił Jan Rypiński.

Dokumenty

bardziej zagrożonym przez bandę. Do współpracy ustosunkowany jest b[ardzo] dobrze, chętny, polecone zadania wykonuje na czas i w myśl najlepszej woli.

2. Inf[ormator] „Edward”, [z]werbowany przez PUBP w Pułtusk w 1945 r., posiada obecnie możliwości dania nam tylko wiadomości ogólnych, gdyż po żadnym rozpracowaniu nie pracuje. Dane przez niego materiały były konkretne, gdyż aresztowanie osób potwierdziło prawdziwość jego danych. Do pracy chętny, zadania mu powierzone wykonuje na czas i sumiennie. Udziela danych ogólnych o bandytyzmie oraz współpracownikach band.

3. Inf[ormator] „Kur”, [z]werbowany w 1948 r. przez ref[erenta] z w[arszawskiego] WUBP i na kontakcie tego z Warszawy, obecnie przekazany na kontakt do nas. Z powodu, iż długi okres czasu ten inf[ormator] był bez kontaktu, tak że od pracy trochę się odzwyczaił, jednak częste i konkretne spotykani^{au} się z nim oraz dawanie mu celowych zadań wyrobiło go. Posiada możliwości dania nam pewnych materiałów, gdyż praca jego każe mu przebywać w terenie tym samym, w którym chodzi i melinuje też banda.

4. Inf[ormator] „Wiśnia”, [z]werbowany w 1948 r. przez ref[erenta] WWUBP, a przesłany obecnie na kontakt do naszego urzędu. Kontakt z nim jeszcze nie nawiązano.

PUBP Wołomin: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 3.

Na kontakcie szefa PUBP w Wołominie⁶⁵:

1. Ag[ent] „Nowicka”, zwerbowany dobrowolnie w 1945 r., bezpartyjny, wykształcenie średnie. Przez okres współpracy z poleconych zadań wywiązuje się dobrze, premiowany za pracę. Ostatnio od 1948 r. pracuje na terenie obiektu^{aw} Urząd Skarbowy w Radzyminie, rozpracowuje osoby przechodzące w rozpracowaniu „Radiotyła” o zabarwieniu WiN. Główny figurant Lewandowski Józef. Ponieważ agent cieszy się zaufaniem osób podejrzanych o nielegalną działalność, posiada duże możliwości rozpracowania interesujących nas osób. Agent skryty, punktualny, zasługuje na zaufanie.

2. Ag[ent] „Zbój”, agent przekazany z Wydz[iału] Informacji WP, kontakt nawiązany w styczniu 1949 r., przebywa w środowisku członków bandy rabunk[owej] działającej na terenie gm. Zielonka, styk pow. warszawski[ego] z radzymańskim, agent w rozmowie przyznał się, iż przed wojskiem brał udział w bandzie, rzekomo obecnie namawiany do dalszej działalności przestępczej. Otrzymał próbne zadanie zebrania danych personalnych o znanym nam osobniku z jego otoczenia celem sprawdzenia prawdziwości danych agenta.

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP: nie posiada.

Na kontakcie st[arszego] ref[erenta] Referatu III:

1. Inf[ormator] „Wiewiórka”, zwerbowany dobrowolnie w listopadzie 1946 r., zamieszkuje przy stacji kolejowej Mostówka, gm. Zabrodzie, przebywa w otoczeniu

^{au} W tekście oryginalnym spotkanie.

^{aw} W tekście oryginalnym na terenie pracy obiekt.

⁶⁵ Funkcję tę pełnił Konstanty Guriew.

b[yłych] czł[onków] AK, podejrzewany o wrogą działalność w ramach podziemnej organizacji WiN figurującej^{az} w ag[enturalnym] rozpracowaniu pod krypt[onimem] „Radiotylia”. Dostarcza dane personalne osób podejrzanych – ustala kontakty [oraz] wrogie wypowiedzi przeciwko Rządowi Demokracji Ludowej. Premiowany, dane mu zlecenia wykonuje dobrze, na spotkania stawia się punktualnie.

2. Ag[ent] „Kwiatkowski”, zwerbowany przez Inf[ormację] WP w lipcu 1948 r., przekazany na kontakt PUBP, gajowy nadleśnictwa Fidest, gm. Kamieńczyk, bezpartyjny, zna elementy podejrzane politycznie, zamieszkujące jego rejon pracy, najbardziej zalesione miejsce jego powiatu. Posiada dobre warunki natychmiastowego mel-dowania o przejawach band. Chętny, otrzymane zadania wykonuje dobrze, punktualny. Jako informator dość cenny – obecnie i na przyszłość.

3. Inf[ormator] „Jabłoński”, zwerbowany przez Oddz[iał] Inf[ormacji] WP na mat[eriałach] kompr[omitujących], przekazany do PUBP w lutym 1949 r., wyraził zgodę pracować za pieniądze, dotychczas podał kilka doniesień treści informacyjnej. Posiada możliwości rozpracowania melin i band rozbitków bandy „Przelotnego”⁶⁶ i pododdziału „Młota”⁶⁷ z gm. Kamieńczyk, zna członków band, ewentualnie [tych], którzy służą melinami w okresie przemarszów. Wykazuje zdecydowanie i chęć do wykonania otrzymanych zadań. Doniesienia dostarczone dotychczas są zgodne z prawdą.

4. Inf[ormator] „Włodek”, zwerbowany przez Inf[ormację] WP, przekazany na kontakt PUBP w grudniu 1948 r., bezpartyjny, znający b[yłych] czł[onków] AK i NSZ, otrzymuje zadania celem sprawdzenia prawdziwości dostarczanych przez inf[ormatora] danych agent[uralnych]. Przygotowywany do rozpracowania czł[onków] nieleg[alnej] organizacji WiN do spraw ag[enturalnego] rozpracowania pod kryptonimem „Radioty-lia”. Dotychczasowe wyniki dają^{ba} prawdopodobieństwo przygotowania dobrego agenta. Inteligentny, skryty, niealkoholik, chciwy na pieniądze.

PUBP Mława: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 10.

Na kontakcie szefa PUBP w Mławie⁶⁸:

1. Inf[ormator] „Wanda”, zwerbowany w 1945 r., jest to brat bandyty odbywa-jącego karę w więzieniu. Do pracy zgłosił się sam i oddał cenne usługi przy rozpra-cowaniu bandy „Żbika” jako ag[ent] wewnętrzny w r. 1946. Ostatnio w związku z przeniesieniem go do pracy w^{bb} linii administracji, lecz nie jest jeszcze dobrze zapoznany z nowym obiektem.

^{az} W tekście oryginalnym figurujących.

^{ba} W tekście oryginalnym daje.

^{bb} W tekście oryginalnym fragment nieczytelny.

⁶⁶ Stanisław Łanecki, „Przelotny”, żołnierz AK, AKO i WiN, ppor., w 1945 r. dowódca plutonu w zgrupowaniu partyzanckim AKO w Puszczy Knyszyńskiej dowodzonym przez mjr. Aleksandra Rybnika „Jerzego”, od wiosny 1946 r. dowódca oddziału partyzanckiego WiN w Obwodzie Ostrów Mazowiecka, śmiertelnie ranny w listopadzie 1946 r. podczas akcji rozbi-cia więzienia w Pułtusk.

⁶⁷ Zob. przyp. 23.

⁶⁸ Funkcję tę pełnił Czesław Majewski.

2. Ag[ent] „Lucyna”, jest to ujawniony czł[onek] bandy, pracuje po linii III Referatu, jest on urzędnikiem w zarządzie gminnym i dlatego daje również materiały po linii administracji. Do tej pory cennych materiałów nie dał.

3. Ag[ent] „Dziobaty”, został zwerbowany w czasie akcji w dn. 11 II [19]49 r., dał on cenny materiał o bandzie „Stryja”⁶⁹ i wskazał kryjówkę bandy. Zlikwidowanie bandy „Stryja” (dziesięciu bandytów) jest zasługą „Dziobatego”, jest on obecnie nastawiony na wykrycie pozostałych czterech bandytów, pracuje w lesie, zwerbowany na uczuciach patriotycznych (werbunek jeszcze niesankcjonowany przez szefa WUBP).

4. Ag[ent] „Olszewski”, agent wędrowny, nowo zwerbowany, jest to kobieta uprawiająca handel domokrażny na terenie powiatu. Żona zabitego bandyty, brat w więzieniu, posiada szerokie znajomości pośród podejrzanych. Nastawiona na wykrycie bandytów Tomczaka⁷⁰ i Grabowskiego⁷¹ (niesankcjonowany werbunek).

5. Inf[ormator] „Młynarz”, zwerbowany ostatnio na kompr[omitujących] mater[iałach], jest to dobry znajomy bandyty Żurawskiego, ma on za zadanie kontaktować się z nim (niesankcjonowany).

6. Inf[ormator] „Zawieja”, zwerbowany ostatnio na kompr[omitujących] mater[iałach], ma za zadanie wykryć kryjówkę bandytów Tomczaka i Grabowskiego (niesankcjonowany).

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP w Mławie: nie posiada.

Na kontakcie st[arszego] ref[erenta] Referatu III:

1. Inf[ormator] „Bury”, zwerbowany dn. 24 IV 1947 r. na uczuciach patriotycznych, tkwi w ag[enturalnym] rozpracowaniu pod krypt[onimem] „Mordercy”⁷². Dawał on materiały na osoby współpracujące z bandą „Mściciela”. Ostatnio zaniebdał się, nie stawia się na spotkania i nie wnosi świeżych materiałów.

2. Inf[ormator] „Wróbel” (dawny agent), zwerbowany dn. 18 VI 1947 r. na materiałach kompr[omitujących], przyczynił się swego czasu do likwidacji d[owód]cy pododdziału bandy „Mściciela” Purzyckiego Wiesława, ps. „Tyczka”, obecnie nadal

⁶⁹ Jan Malinowski, „Stryj”, żołnierz AK, ROAK, od października 1947 r. w NZW (11. Grupa Operacyjna NSZ – XXIII Okręg NZW). Dowódca pododdziału ROAK w oddziale partyzanckim „Słonego”, w NZW dowódca samodzielnego oddziału partyzanckiego, podlegającego Wiktorowi Stryjewskiemu „Cacce”. Poległ 11 II 1949 r. wraz z sześcioma podkomendnymi, okrążony przez 1053 żołnierzy KBW w leśnym bunkrze koło Sinogóry, pow. Mława (czterech partyzantów ujęto, straty KBW – pięciu zabitych i rannych).

⁷⁰ Antoni Tomczak, „Małutki”, żołnierz AK i ROAK, w końcowym okresie w NZW. Żołnierz oddziału partyzanckiego Wacława Grabowskiego „Puszczyka”. Poległ 7 VII 1953 r. w Niedziałkach, pow. Mława, w walce z grupą operacyjną UBP i KBW.

⁷¹ Wacław Grabowski, „Puszczyk”, żołnierz AK, ROAK i NZW. Od 1943 r. w Kedywie Obwodu Mława. Uczestnik wielu akcji bojowych, m.in. w czerwcu 1945 r. na więzienie w Mławie. Dowódca oddziału partyzanckiego. Poległ 7 VII 1953 r. w Niedziałkach, pow. Mława, wraz z sześcioma podkomendnymi w walce z grupą operacyjną UBP i KBW.

⁷² „Mordercy”, kryptonim rozpracowania obiektowego prowadzonego przez PUBP w Mławie przeciwko pozostałościom struktur XXIII Okręgu NZW (11. Grupy Operacyjnej NZW). Pod takim samym kryptonimem inne „powiatówki” z terenu północnego Mazowsza prowadziły własne, odrębne rozpracowania różnych struktur podziemia.

tkwi w rozpracowaniu „Mordercy”. Do pracy chętny, lecz nic rewelacyjnego do sprawy nie wnosi.

3. Ag[ent] „Szczery” (nie uformiony^{bc}), pracuje od stycznia 1949 r. Jako b[yły] członek bandy „Burzy”⁷³ był aresztowany i zwolniony na podstawie amnestii, do pracy przystąpił chętnie. „Szczery” tkwi w środowisku kułaków, członków b[yłego] SN, na których daje cenne materiały. Dzięki jego materiałom zdjęto kilku nieujawnionych czł[onków] bojówki NSZ.

4. Inf[ormator] „Szturmowiec” (nie uformiony), pracuje od grudnia 1948 r., jest czł[onkiem] ZMP i w ciągu krótkiego czasu dał kilkanaście doniesień dotyczących przeważnie posiadaczy nielegalnej broni.

5. Inf[ormator] „Okno” (nie uformiony), chętny do pracy, tkwi w rozpracowaniu „Mordercy”, mieszka w otoczeniu rodzin bandyckich, które rozpracowuje, oddał on cenne usługi w rozpracowaniu bandy „Mściciela”. Doniesienia jego o kryjówce w lesie koło Majdan potwierdziły się.

6. Inf[ormator] „Kompas” (nie uformiony), zwerbowany na błahych kompr[omitujących] mat[eriałach], rozpracowuje osoby podejrzane o współpracę z bandą, których zaufaniem się cieszy. Do pracy chętny, tkwi w rozpracowaniu „Mordercy”.

7. Inf[ormator] „Kulawy”, zwerbowany w grudniu 1948 r. na mat[eriałach] kompr[omitujących] (nie uformiony), przyczynił się częściowo do wykrycia schronu bandy „Stryja” w lesie k. Majdan. Mieszka k. lasu we wsi nawiedzanej przez bandę „Mściciela”, która i do niego przychodziła. Nastawiony na wykrycie pozostałych członków bandy. Tkwi w rozpracowaniu „Mordercy”.

8. Inf[ormator] „Węgiel” (nie uformiony), tkwi w rozpracowaniu „Burzy”, ma za zadanie zbierać dane o bandytach Tomczaku Antonim i Grabowskim Wacławie. Mieszka na trasie przemarszu ww. bandytów.

PUBP Siedlce: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 5.

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP⁷⁴:

1. Inf[ormator] „Stary”, [zwerbowany] spośród rodziny bandyty „Młota”⁷⁵ i „Pomidora”⁷⁶, rozpracowuje siatkę cywilną bandy „Młota”, z którymi „Młot” poprzez „Pomidora” utrzymuje kontakt. Materiały do chwili obecnej dawał prawdziwe i dość cenne. Zwerbowany został w m[iesiącu] listopadzie 1948 r., do chwili obecnej jest najcenniejszym informatorem. Informator „Stary”, pochodzenie robotnicze, b[yły] granatowy policjant do [19]34 czy [19]35 r., ma troje dzieci i żonę, pracuje jako woźny Szkoły Powszechnej w Mężeninie i w pałacu na kol[onii] Mężenin jako robotnik, jest członkiem PZPR, nieudzielającym się.

^{bc} Tak w oryginale.

⁷³ Izydor Bukowski, „Burza”, dowódca oddziału NZW działającego w latach 1945–1946 na styku pow. mławskiego, nidzickiego i przasnyskiego.

⁷⁴ Funkcję tę pełnił Ireneusz Miączyński.

⁷⁵ Zob. przyp. 23.

⁷⁶ Józef Oksiuta, „Pomidor”, żołnierz AK i struktur poakowskich, żołnierz partyzanckiej 6. Brygady Wileńskiej na Podlasiu, plut., szwagier kpt. W. Łukasiuka „Młota”, poległ we wrześniu 1950 r. w Buczynie, pow. Sokółów Podlaski.

2. Inf[ormator] „Grażyna”, podczas działalności „Młota” dawała cenne materiały o bandzie „Młota” oraz ^{bd}jej członkach^{bd}, którzy pochodzili z terenu wsi Mierzvice, gdzie zamieszkuje „Grażyna”. Obecnie członkowie tej bandy nie żyją, tak że nie ma możliwości uzyskania materiałów o bandzie „Młota”. Natomiast zamieszkuje tam element ujawnionych z bandy „Młota” oraz org[anizacji] „Miecz i Pług”, z którymi to członkami się styka i ma możliwości rozpracowania ich. Inf[ormator] „Grażyna”, pochodzenie chłopskie, ojciec jej siedział w więzieniu za współpracę z bandą „Młota”, pracuje na własnym gospodarstwie, jest ona członkiem ZMP. Zwerbowana została w 1947 r., jest zdolna.

3. Inf[ormator] „Lipa”, zwerbowany przez MBP w środowisku nauczycielskim, dawał dość cenne materiały o wrogich wystąpieniach nauczycielstwa i księży prefektów, obecnie za udzielanie się w pracy społecznej u nauczycieli stracił zaufanie i nie daje obecnie tak cennych informacji. Inf[ormator] „Lipa”, pochodzenie społeczne chłopskie, wyrobienie polityczne dobre, jest czł[onkiem] SD.

Na kontakcie st[arszego] ref[erenta] Referatu III:

1. Inf[ormator] „Orzeł”, ujawniony członek placówki bandy „Młota”, rozpracowuje siatkę cywilną bandy „Młota”, jest chętny w pracy, ma możliwości rozpracowania na terenie gm. Sarnaki siatki Młota”, z którą „Młot” utrzymuje kontakt. Inf[ormator] „Orzeł”, pochodzenie chłopskie, [wykształcenie] siedem oddz[iałów] szkoły powszechnej, jest zdolny.

2. Inf[ormator] „Korek”, ujawniony czł[onek] org[anizacji] WiN, rozpracowuje bandę „Wrony”, jest chętny do pracy. Pochodzenie chłopskie, posiada [ukończone] siedem oddz[iałów] szkoły powszechnej, jest zdolny.

PUBP Płońsk: rezydentów – brak, agentów – 1, informatorów – 6.

Na kontakcie szefa PUBP Płońsk⁷⁷:

1. Agent „Zdolny”, zwerbowany dn. 30 X 1947 r. jako inf[ormator], miał możliwości dawania informacji o ruchach bandy „Słonego” i „Cacki”, ponieważ zamieszkuje na terenie gminy Stożęcín, w której^{be} to gminie banda przejawia swą działalność, dawał materiały bardzo cenne, nawet dał początkujące materiały na szefa wywiadu NSZ, również zna członków bandy „Cacki”, wobec tego został przewerbowany na agenta z poleceniem wejścia w środowisko bandy. Po likwidacji „Cacki” możliwości jego zmniejszyły się, niemniej jednak zna stałych członków bandy. Ostatnio został podstawiony pod bandę na gm. Sochocin. Jest to robociarz, bardzo chętny do pracy. Pracuje za pieniądze.

2. Informator „Wojewoda”, zwerbowany na materiałach kompromitujących dn. 14 II 1948 r., w początkowej swej pracy podstawiony został pod księży salezjanów, ale w związku z przeniesieniem go na inne stanowisko nie ma możliwości do [ich] rozpracowania. Natomiast ma możliwości rozpracowywania czł[onków] b[ylej] AK i SN, ponieważ jest byłym referentem bezpieczeństwa w starostwie sprzed 1939 r.,

^{bd-bd} W tekście oryginalnym członków jego.

^{be} W tekście oryginalnym na której.

⁷⁷ Funkcję tę pełnił (jako p.o.) Stanisław Smólczyński.

cieszy się zaufaniem wśród elementu wrogiego nam i po tej linii daje materiały. Jest inteligentny, przebiegły i zna dobrze naszą pracę.

3. Informator „Ucho”, zwerbowany dn. 25 XI 1947 r. na kompromitujących materiałach. Jest bratem czł[onka] bandy „Cacki” oraz szwagrem łączniczki tejże bandy, ponieważ żyje w[e] wrogim środowisku. W czasie swej pracy dawał materiały bardzo dobre, a nawet dał materiał na swego brata, który obecnie przebywa w więzieniu. Jest to chłop ze wsi, ale bardzo inteligentny i przebiegły.

4. Informator „Lotta”, zwerbowany w ostatnich dniach, tj. 1 III [19]49 r. na kompr[omitujących] mater[iałach], u niej w domu jest melina bandycka, niespalona, w związku z tym ma duże możliwości przy likwidacji bandy w razie odnowienia tej kwatery przez bandę. Wstępny materiał od niej otrzymałem. Jest inteligentna, sprytna, rodaczka [ze] Stanów Zjednoczonych. Żona b[yłego] oficera WP sprzed 1939 r.

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP Płońsk⁷⁸: agencji nie posiada.

Na kontakcie Referatu III kier[ownika] Referatu Wróblewskiego:

1. Informator „Mistrz”, zwerbowany dn. 17 III 1948 r., przystąpił do pracy dobrowolnie, lecz był zastraszony, ponieważ Stryjewski, ps. „Cacko”, jest jego kuzynem. Ma możliwości rozpracowania wrogiego elementu, ponieważ ci mają do niego zaufanie jako kuzyna bandytów i jest on kowalem, kuźnia jego jest na szlaku przemarszu band. Wykazuje dużą chęć do pracy. Materiały, jakie dawał, choć niezbyt mocne, ale zawsze [były] prawdziwe. Nadaje się do dalszej pracy.

2. Informator „Grzyb”, zwerbowany dn. 17 II 1945 r., w pracy swej nie wykazywał się dobrze, ale i przyczyna była w tym, że był zaniedbany. Jednak ma duże możliwości, ponieważ zna czł[onków] bandy, gdyż jego brat był czł[onkiem] bandy, obecnie odsiaduje karę w więzieniu. Jest rolnik[iem], zam[ieszkały] na wsi, gdzie jest nasycenie duże wrogiego elementu. Ostatnio do pracy chętnie się bierze.

3. Informator „Szpak nr III”, zwerbowany dn. 4 II 1947 r., który ma możliwości informowania^{bf} nas o ruchach i przemarszu band z pow. ciechanowskiego, ponieważ zamieszkuje na samej granicy pow. ciechanowskiego. Po ostatnich procesach aktywność w jego pracy dużo się wzmogła.

PUBP Grodzisk Mazowiecki: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 1.

Na kontakcie szefa PUBP Grodzisk Maz[owiecki]⁷⁹:

1. Agent „Warszawski”, tkwi w rozpracowaniu nielegalnej grupy na terenie Grodziska Maz[owieckiego], posiada wyższe wykształcenie, za prawicowość wyrzucony z PPS, w okresie okupacji był członkiem AK, gdzie pełnił funkcję szefa kontrwywiadu ośrodka, po wyzwoleniu wstąpił do MO, następnie założył wytwórnię wód gazowych. Przebywa zawsze w otoczeniu oficerów, b[ytych] członków AK, którzy zajmują wyższe stanowiska na terenie powiatu i wg materiałów ag[enturalnych] prowadzą nadal nielegalną działalność. Ww. ma szerokie możliwości do rozpracowania wrogiego środowiska i materiały daje cenne.

^{bf} W tekście oryginalnym o informowaniu.

⁷⁸ Funkcję tę pełnił Mieczysław Antoniak.

⁷⁹ Funkcję tę pełnił Edmund Dobrzyński.

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP Grodzisk Maz[owiecki]⁸⁰: agencji nie posiada.

Na kontakcie kierownika Referatu III PUBP Grodzisk Mazowiecki:

1. Agent „Sójka”, tkwi w rozpracowaniu bandytyzmu i resztek b[yłych] czł[onków] AK na terenie gminy Piekary, pracuje jako gajowy, zwerbowany na podstawie materiałów kompromitujących (nielegalne posiadanie broni), styka się po większej części z b[yłymi] czł[onkami] AK.

2. Agent „Kowal”, tkwi w rozpracowaniu pod kryptonimem „Niedobitki” na b[yłych] czł[onków] AK zajmujących się po wyzwoleniu działalnością terrorystyczną, wykształcenie^{bg} szkoła powszechna, pracuje przy obsłudze linii telefonicznej.

3. Informator „Bocian”, przebywa w środowisku organizacji młodzieżowych „Sokoła”, politycznie wyrobiony dobrze, posiada własny warsztat. Organizacja młodzieżowa „Sokoła” składa się z elementów podejrzanych.

PUBP Działdowo: rezydentów – brak, agentów – 2, informatorów – 3.

Na kontakcie szefa PUBP Działdowo⁸¹: agencji nie posiada.

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP Działdowo⁸²:

1. Agent „Mazur”, urzędnik administracyjny, b[yły] czł[onek] PPS, obecnie członek PZPR, wykształcenie średnie, zwerbowany dn. 3 VII 1947 r., tkwi w agencjonalnym opracowaniu „Śmietanka” o zabarwieniu sanacyjnym wśród^{bh} tut[ejszej] inteligencji, cieszy się pełnym zaufaniem u osób opracowania i obcuje z nimi. Od czasu do czasu otrzymuje wynagrodzenie za pracę, pracuje średnio.

2. Agent „Osiemnastka”, kupiec, bezpartyjny, wykształcenie średnie, zwerbowany dn. 9 VIII 1948 r. za pieniądze pod b[yłych] czł[onków] SN w Lidzbarku i jednego b[yłego] podoficera z armii Andersa, który otrzymuje korespondencję i paczki z zagranicy i myśli o nielegalnym wyjeździe z Polski. Agent obcuje z ww. osobami, cieszy się ich zaufaniem, pracuje dobrze.

Na kontakcie kierownika Referatu III PUBP Działdowo:

1. Informator „Śmiały”, pracuje po linii WB, zwerbowany pod ujawnionych za pieniądze dn. 6 IX 1948 r., pracuje średnio, zna się dobrze z osobami rozpracowywanymi przez urząd i podstawiony jest pod rozbrojenie terenu.

2. Informator „Kaczmarek”, pracuje po linii endecji. Zwerbowany dn. 18 IX 1947 r. na słabych materiałach kompromitujących, pracuje słabo ze względu [na to], iż jest mu trudno podchodzić do osób, które były czł[onkami] endecji. Ostatnio podstawiony pod jednego czł[onka] byłej endecji, z którym zawarł dobre znajomości i spodziewamy się osiągnąć. Do pracy chętny.

^{bg} W tekście oryginalnym posiada wykształcenie.

^{bh} W tekście oryginalnym na terenie.

⁸⁰ Funkcję tę pełnił do 1 VII 1948 r. Antoni Kluciński, a od 15 VI 1950 r. Mieczysław Szelągowski.

⁸¹ Funkcję tę pełnił Stefan Madziar.

⁸² Funkcję tę pełnił Stanisław Sochocki.

3. Informator „Troński”, pracuje po linii WB, zwerbowany na kompromitujących materiałach dn. 5 XI 1948 r., pracuje dobrze, podstawiony pod leńcizy i pod rozbrojenie terenu na pograniczu pow. tut[ejszego] z mławskim i brodnickim.

PUBP Włochy: rezydentów – brak, agentów – brak, informatorów – 5.

Na kontakcie szefa PUBP Włochy⁸³: agentury nie posiada.

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP⁸⁴:

1. Informator „Kadłubek”, inteligentny, pracuje na stanowisku inspektora szkolnego pow. warszawskiego, zdolny, informacje daje o szkolnictwie.

Na kontakcie kierownika Referatu III ob. Kucharskiego Edwarda:

1. Informator „Partyzant”, ujawniony członek AK z terenu Sulejówka, zwerbowany na materiałach kompromitujących. Z pracy wywiązuje się dobrze, punktualny. Jest prezesem klubu sportowego, pracuje w celu wykrycia magazynu broni zachowanej przez organizację. Inf[ormator] ww. ma jednak trudności materialne, ponieważ znajduje się bez pracy.

2. Informator „Domb”^{bi}, czł[onek] PZPR, udziela się społecznie, pracuje jako szewc, zam[ieszkały] na terenie Piastowa. Inteligencja słaba, orientuje się w pracy dobrze, lecz w niektórych wypadkach przekazuje^{bj} wiadomości nieprawdziwe, jak również obecnie przekazuje^{bk} mało materiałów. Nastawiony jest na szeptaną propagandę na terenie Piastowa.

3. Informator „Bielas”, czł[onek] PZPR, pracownik fabryki „Era” we Włochach. Inteligencja na poziomie, politycznie wyrobiony, punktualny, z poruczonych^{bl} mu zadań wywiązuje się dobrze. Ww. rozpracowuje b[yłych] czł[onków] AK na terenie fabryki „Era” we Włochach.

4. Informator „Ryś”, ujawniony członek ROAK, inteligencja na słabym poziomie, alkoholik, łobuzowaty, niepunktualny, z pracy nie wywiązuje się.

PUBP Sierpc: rezydentów – brak, agentów – 3, informatorów – 5.

Na kontakcie szefa PUBP⁸⁵: agentury na kontakcie swym nie posiada.

Na kontakcie zastępcy szefa PUBP⁸⁶: agentury na kontakcie swym nie posiada.

Na kontakcie kierownika Referatu III PUBP Sierpc Jarzyńskiego:

1. Agent „Mucha”, zwerbowany 9 VII 1946 r. na podstawie materiałów kompromitujących (podpisanie volkslisty grupy IV) w celu rozpracowania band grasujących w r. 1946 na stykach gmin naszego powiatu, a mianowicie: gm. Siemiątkowo, Koziebrody, Zawidz i Biezuń. Ww. odpowiadał celowi, do którego został zobowią-

^{bi} Tak w tekście oryginalnym.

^{bj} W tekście oryginalnym zapodaje.

^{bk} W tekście oryginalnym zapodaje.

^{bl} W tekście oryginalnym poręczonych.

⁸³ Funkcję tę pełnił Aleksander Mitko.

⁸⁴ Funkcję tę do 31 III 1949 r. pełnił Tadeusz Urbański.

⁸⁵ Funkcję tę pełnił Stanisław Zaperty.

⁸⁶ Funkcję tę pełnił do 1 IX 1948 r. (jako p.o. zastępca) Jan Rypiński, a od 15 VI 1949 r. Jerzy Wierzbicki.

zany, gdyż w r. 1946 brał udział w dwóch napadach rabunkowych w bandzie. Obecnie rozpracowuje środowisko siatki melin bandyckich w^{bm} wyżej wspomnianych gminach, nie będąc zdekonspirowany, ma duże możliwości rozpracować nam bandę „Śmiałego”, gdyż okoliczna ludność [z] wrogiego środowiska, znając [go] tak z jego przeszłości, ma stuprocentowe zaufanie do ww. Ostatnio powyższe źródło rozpracowywało nam ludzi związanych z bandą Stryjewskiego, która to sprawa rozpracowania nie została zrealizowana z powodu ^{bn}nienadesłania odpowiedzi na zapytanie wysłane^{bn} do WWUBP w Warszawie celem potwierdzenia materiałów w[yżej] omawianego źródła.

2. Informator „Cegła”, został zwerbowany dn. 15 II 1947 r. na podstawie materiałów kompromitujących, ww. jest członkiem PPS i tkwi w środowisku średniorolnych^{bo} chłopów, omawiany jest wykorzystywany w celu rozpracowywania środowiska wrogiego w swym miejscu zamieszkania, miejscowość, w której zamieszkuje, leży na trasie przejścia band, a w szczególności bandy „Śmiałego”⁸⁷, ostatnio został nastawiony na rozpracowania siatki melin bandyckich w gm. Rościszewo.

3. Agent „Sosna”, został zwerbowany w dn. 10 I 1946 r. na uczuciach patriotycznych celem rozpracowania wrogiego podziemia typu sanacyjnego. Ww. podczas okupacji niemieckiej był czł[onkiem] BCh, a później AK. Znając środowisko wrogie nasze, pomógł nam dużo w rozpracowywaniu takowego. W późniejszych czasach, z chwilą kiedy grasowała banda „Czarnego” w okolicy gmin Biezuń, Skwilno i Lubowidz, omawiane wyżej źródło informowało nas o ruchach tejże bandy, osobiście spotykając się z „Czarnym”, ww. po dzień obecny jest niezdekonspirowany i nadal rozpracowuje^{bp} nam środowisko typu sanacyjnego, zarazem obecnie będzie użyty do rozpracowania siatki melin bandy „Śmiałego” rejonu II, ^{br}w skład którego^{br} wchodzi gmina Rościszewo i Biezuń.

4. Informator „Sęk”, został zwerbowany w dn. 28 VI 1947 r. na uczuciach patriotycznych, ww. znajduje się w środowisku bogatego chłopstwa i jest nastawiony na śledzenie nastrojów z tego środowiska w stosunku do band grasujących w terenie naszego powiatu. Na razie nie jest wykorzystywany do aktualnego zagadnienia, gdyż [w] miejscu jego zamieszkania, jak i jego pracy nic godnego uwagi do obecnej chwili nie spostrzeżono.

5. Informator „Gertrudy-Panicz”, został zwerbowany w dn. 31 X 1946 r. na materiałach kompromitujących, a mianowicie: [u] ww. źródła przebywał bandyta Rydzynski, który grasował w r. 1946 na terenie gminy Rościszewo, Biezuń, Skwilno i Lubowidz, omawiana banda była rabunkowa, powyższe źródło udzielało bezpośredni[ej] pomocy bandzie w postaci kwater i przyniosło takowym broń palną, podczas amnestii nie ujawniając się, werbunek został dokonany w celu rozpracowania siatki melin ban-

^{bm} W tekście oryginalnym na.

^{bn-bn} W tekście oryginalnym nienadesłanej odpowiedzi wysłanego pytajnika.

^{bo} W tekście oryginalnym średnich.

^{bp} W tekście oryginalnym rozpracowywuje.

^{br-br} W tekście oryginalnym którego w skład.

⁸⁷ Stanisław Derkus, „Śmiały”, dowódca oddziału ROAK, od jesieni 1947 r. w NZW (XXXIII Okręg NZW), ujęty i skazany na karę śmierci, stracony 20 IX 1951 r.

dycznych w^{bs} gm. Rościszewo. Powyższe źródło do obecnej chwili nie zostało zdekonspirowane i nadal jest wykorzystywane w celu ujawnienia i wykrycia siatki melin bandy „Śmiałego” w Rejonie II.

6. Informator „Las”, został zwerbowany w dn. 7 V 1946 r. na uczuciach patriotycznych, przebywa wśród środowiska średniorolnych^{bt} chłopów. Ww. był wykorzystywany do zbierania informacji o nastrojach ludności w miejscu swego zamieszkania i okolicy, w stosunku do grasującej bandy na^{bu} terenie naszego powiatu. Obecnie jest nastawiony i wykorzystywany do tego samego zadania^{bw}, gdyż jego miejsce zamieszkania, a także miejsce pracy nie odpowiada innym zadaniom.

7. Agent „Sęp”, został zwerbowany w dn. 25 XII 1946 r. na uczuciach patriotycznych w punkcie repatriacyjnym. Ww. przebywał w strefie amerykańskiej, obecnie znajduje się w środowisku byłych rozparcelowanych obszarników, jako syn byłego obszarnika. Ww. nastawiony był na rozpracowanie bandy „Czarnego”, obecnie opuścił miejsce zamieszkania, ukrywając się przed władzami MO za nadużycie w cukrowni, adresu takowego nie znamy.

8. Informator „Kruk”, zwerbowany do współpracy w dn. 28 X 1947 r. na uczuciach patriotycznych w celu rozpracowania środowiska typu sanacyjnego w Raciążu i okolicach. W[yżej] omawiane źródło ma możliwości, będąc w czasie okupacji czł[onkiem] AK, po wyzwoleniu czł[onkiem] WiN, ww. w swej współpracy wykazuje dużo energii i odwagi i przyczynił się do likwidacji siatki melin bandyckich bandy Stryjewskiego. W[yżej] omawiany po dzień dzisiejszy nie został zdekonspirowany i nadal rozpracowuje^{bz} środowiska typu sanacyjnego oraz użyty jest do śledzenia bandy „Śmiałego” i wykrycia siatki melin bandyckich w Rejonie II.

Źródło: AIPN, 0206/18, k. 26–52, oryginał, mps.

^{bs} W tekście oryginalnym na.

^{bt} W tekście oryginalnym średnich.

^{bu} W tekście oryginalnym w.

^{bw} W tekście oryginalnym po tym samym zadaniu.

^{bz} W tekście oryginalnym rozpracowywuje.